



ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 176

30 Ιανουαρίου 2014

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. Γνωμοδότησης 34/2014

Γνωμοδότηση βάσει του άρθρου 23 του ν. 3959/2011 επί των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναφορικά με την τροποποίηση του ν. 4663/1930 «περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου» και του ν. 3982/2011 «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις».

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου, του κτιρίου των Γραφείων της (Κότσικα 1Α και Πατησίων), την 23^η Ιανουαρίου 2014, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης.
Μέλη: Δημήτριος Λουκάς (Αντιπρόεδρος)
Βικτωρία Μερτικοπούλου,
Λευκοθέα Ντέκα,
Φραγκίσκος Αρμάος,
Νικόλαος Νικολαΐδης,
Δημήτριος Δανηλάτος και
Ιωάννης Αυγερινός

Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Πριν από την έναρξη της συζήτησης, ο Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ηλιάνα Κούτρα, με αναπληρώτρια αυτής την Ευαγγελία Ρουμπή.

Θέμα της συνεδρίασης: «Γνωμοδότηση βάσει του άρθρου 23 του ν. 3959/2011 επί των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναφορικά με την τροποποίηση του ν. 4663/1930 «περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου» και του ν. 3982/2011 «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις».

Την 24^η Δεκεμβρίου 2013 (αριθμ. πρωτ. 10095/24.12.2013) εστάλη από τον Υπουργό Οικονομικών στην Επιτροπή Ανταγωνισμού αίτημα εξέτασης και έκδοσης γνωμοδότησης, βάσει του άρθρου 23 του ν. 3959/2011, επί των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναφορικά με την τροποποίηση του ν. 4663/1930 «περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου», και του ν. 3982/2011 «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις».

της, βάσει του άρθρου 23 του ν. 3959/2011, επί των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναφορικά με την τροποποίηση του ν. 4663/1930 «Περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου», και του ν. 3982/2011 «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις».

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, αφού έλαβε υπόψη της, τα ως άνω έγγραφα των Υπουργείων Οικονομικών, τα στοιχεία της έρευνας, το ισχύον νομικό πλαίσιο και την υπ' αριθμ. πρωτ. 728/22.1.2014 εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, αποφάσισε ομόφωνα,
ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

Α. ΓΕΝΙΚΑ

1. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και ιδίως βάσει του άρθρου 23 παρ. 3 του ν. 3959/2011, σύμφωνα με το οποίο διατυπώνει γνώμη σχετικά με σχέδια νόμων και λοιπών κανονιστικών ρυθμίσεων που μπορούν να εισαγάγουν εμπόδια στη λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού, κλήθηκε να γνωμοδοτήσει επί των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναφορικά με την τροποποίηση του ν. 4663/1930 «Περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου» και του ν. 3982/2011 «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις».

2. Όπως προαναφέρθηκε, το ως άνω αίτημα εξέτασης και έκδοσης γνωμοδότησης διαβιβάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών στην Επιτροπή Ανταγωνισμού την 24^η Δεκεμβρίου 2013 (αριθμ. πρωτ. 10095/24.12.2013) και τα συνημμένα σε αυτό σχέδια νόμων είναι απόρροια των υποχρεώσεων που προκύπτουν από το Μνημόνιο Συνεργασίας, το οποίο προέβλεπε την κατάθεση από τα αρμόδια Υπουργεία, εντός του 2013, νομοθετικών προτάσεων τροποποίησης των ανατιολόγητων και μη αναλογικών απαιτήσεων που επιφυλάσσουν αποκλειστικές δραστηριότητες σε συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες μηχανικών, οι οποίες, πριν κατατεθούν στο

Ελληνικό Κοινοβούλιο, πρέπει να αξιολογηθούν από την Επιτροπή Ανταγωνισμού.

3. Πριν από τη διατύπωση των συγκεκριμένων προτάσεων προηγήθηκε η εκπόνηση μελέτης από τον Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών», στην οποία καταγράφηκαν οι διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας που προβλέπουν αποκλειστικές δραστηριότητες για τα ως άνω επαγγέλματα, πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση των διατάξεων αυτών, καθώς και συγκριτική επισκόπηση των νομοθετικών προβλέψεων στη Γερμανία και τη Γαλλία και διατυπώθηκαν προτάσεις για την κατάργηση ή τροποποίησή τους. Η συγκεκριμένη μελέτη ετέθη υπόψη της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού από το Υπουργείο Οικονομικών (αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014), όπως και τα Υπομνήματα που υπέβαλαν συγκεκριμένοι Σύλλογοι Μηχανικών στο πλαίσιο σχετικής διαβούλευσης που διενεργήθηκε από το Υπουργείο (αριθμ. πρωτ. 639/17.01.2014).

4. Στο πλαίσιο της εξέτασης του αιτήματος γνωμοδότησης, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων¹ στους Συλλόγους Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών - Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ), Πολιτικών Μηχανικών Ελλάδος (ΣΠΜΕ), Διπλωματούχων Μηχανολόγων - Ηλεκτρολόγων (ΠΣΔΜ-Η), Διπλωματούχων Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής, Χημικών Μηχανικών (ΠΣΧΜ), Διπλωματούχων Μηχανικών Μεταλλείων και Μεταλλουργών, Διπλωματούχων Ναυπηγών Μηχανικών Ελλάδος (ΣΔΝΜΕ), Διπλωματούχων Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, Ελλήνων Αεροναυπηγών (ΣΕΑ), Μηχανικών Ορυκτών Πόρων, Μηχανικών Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΕΜΠΧΠΑ), Διπλωματούχων Μηχανικών Περιβάλλοντος (ΠΑΣΔΜΗΠ), Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης (ΠΣΔΜΠΔ), καθώς και επιστολή παροχής στοιχείων² στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος (ΤΕΕ), με τις οποίες ζητούνταν οι απόψεις τους επί των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Οι Σύλλογοι Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών - Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ), Πολιτικών Μηχανικών Ελλάδος (ΣΠΜΕ), Διπλωματούχων Μηχανολόγων - Ηλεκτρολόγων (ΠΣΔΜ-Η), Χημικών Μηχανικών (ΠΣΧΜ), Διπλωματούχων Ναυπηγών Μηχανικών Ελλάδος (ΣΔΝΜΕ), Διπλωματούχων Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, Ελλήνων Αεροναυπηγών (ΣΕΑ), Μηχανικών Ορυκτών Πόρων, Μηχανικών Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΕΜΠΧΠΑ), Διπλωματούχων Μηχανικών Περιβάλλοντος (ΠΑΣΔΜΗΠ), Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης (ΠΣΔΜΠΔ) απάντησαν με τα σχετικά Υπομνήματά τους³.

5. Η παρούσα γνωμοδότηση περιορίζεται στην εξέταση των ως άνω σχεδίων νόμων, πρωτίστως με βάση τις αρχές και τους κανόνες που διέπουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Οι θέσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση είναι γενικές και δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες κρίνονται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 και 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «ΣΛΕΕ»), και δεν δεσμεύουν την Επιτροπή Ανταγωνισμού σε υπάρχουσες ή μέλλουσες σχετικές διαδικασίες και υποθέσεις.

Β. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

6. Το επάγγελμα του μηχανικού στην Ελλάδα ασκείται από τους διπλωματούχους του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Πολυτεχνείου Κρήτης, των πολυτεχνικών σχολών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Πανεπιστημίου Πάτρας, του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, του Πανεπιστημίου Αιγαίου και των ισότιμων σχολών του εξωτερικού⁴, οι οποίοι είναι υποχρεωτικά μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΤΕΕ), απ' όπου λαμβάνουν, ύστερα από εξετάσεις, την άδεια άσκησης του επαγγέλματος, για την ειδικότητα στην οποία εγγράφονται⁵.

7. Οι βασικές ειδικότητες του ΤΕΕ, στις οποίες κατατάσσονται οι διπλωματούχοι μηχανικοί, είναι: α) Πολιτικοί Μηχανικοί, β) Αρχιτέκτονες Μηχανικοί, γ) Μηχανολόγοι Μηχανικοί, δ) Ηλεκτρολόγοι Μηχανικοί, ε) Αγρονόμοι Τοπογράφοι Μηχανικοί, στ) Χημικοί Μηχανικοί, ζ) Μηχανικοί Μεταλλείων - Μεταλλουργοί, η) Ναυπηγοί Μηχανικοί και θ) Ηλεκτρονικοί Μηχανικοί⁶. Συγχρόνως, ο εκάστοτε διπλωματούχος κατατάσσεται και σε κάποια υποειδικότητα⁷.

8. Το σύνολο των τακτικών μελών του ΤΕΕ σήμερα είναι περίπου 107.633 μηχανικοί, που κατανέμονται, ανάλογα με τη βασική τους ειδικότητα, ως εξής⁸:

α)	Πολιτικοί Μηχανικοί	29.030	(27,0%)
β)	Αρχιτέκτονες Μηχανικοί	18.362	(17,1%)
γ)	Μηχανολόγοι Μηχανικοί	16.661	(15,5%)
δ)	Ηλεκτρολόγοι Μηχανικοί	17.979	(16,7%)
	- Μηχανολόγοι - Ηλεκτρολόγοι Μηχανικοί	1.205	(1,1%)
ε)	Αγρονόμοι Τοπογράφοι Μηχανικοί	6.070	(5,6%)
στ)	Χημικοί Μηχανικοί	9.807	(9,1%)
ζ)	Μηχανικοί Μεταλλείων - Μεταλλουργοί	2.456	(2,3%)
η)	Ναυπηγοί Μηχανικοί	1.826	(1,7%)
θ)	Ηλεκτρονικοί Μηχανικοί	4.237	(3,9%)

¹ Τις υπ' αριθμ. πρωτ. 10096/24.12.2013, 10097/24.12.2013, 10098/24.12.2013, 10099/24.12.2013, 10100/24.12.2013, 10101/24.12.2013, 10102/24.12.2013, 10103/24.12.2013, 10104/24.12.2013, 10105/24.12.2013, 10106/24.12.2013, 10107/24.12.2013, 10108/24.12.2013.

² Την υπ' αριθμ. πρωτ. 18/03.01.2014.

³ Τα υπ' αριθμ. πρωτ. 74/07.01.2014, 339/14.01.2014, 291/10.01.2014, 29/03.01.2014, 640/17.01.2014, 23/03.01.2014, 633/17.01.2014, 25/03.01.2014, 30/03.01.2014, 22/03.01.2014, 122/08.01.2013.

⁴ Αρμόδια Αρχή για την αναγνώριση τίτλων σπουδών της Αλλοδαπής είναι ο Διαπανεπιστημιακός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ πρώην ΔΙΚΑΤΣΑ).

⁵ Βλ. άρθρ. 2 ν. 1486/1984 (ΦΕΚ Α 161/18.10.1984) και άρθρ. 1 παρ. 1 ν. 1225/1981 (ΦΕΚ Α' 340/31.12.1981) για την χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος στους διπλωματούχους μηχανικούς ανωτάτων σχολών.

⁶ Βλ. άρθρ. 2 παρ. 5 ν. 1486/1984.

⁷ Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η βασική ειδικότητα του Πολιτικού Μηχανικού περιλαμβάνει 176 υποειδικότητες, όπως, για παράδειγμα, την υποειδικότητα του Γεωτεχνικού Μηχανικού, του Δομοστατικού Μηχανικού, του Δομοστατικού και Υδραυλικού Μηχανικού, του Δομοστατικού και Συγκοινωνιολόγου Μηχανικού, του Δομοστατικού Μηχανικού Σιδηροδρομικών Έργων, του Εδαφομηχανικού Μηχανικού, του Μηχανικού σε Βιομηχανικές και Αστικές Κατασκευές, του Μηχανικού Υδροτεχνικών Κατασκευών και Υδροηλεκτρικών Σταθμών, του Μηχανικού Αγροτικής Δόμησης κτλ.

⁸ Βλ. ιστότοπο του ΤΕΕ (www.tee.gr).

9. Σημειώνεται, ότι σήμερα πολλά πολυτεχνεία, πανεπιστήμια και πολυτεχνικές σχολές, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προσφέρουν εξειδικευμένα προγράμματα σπουδών και πτυχία σε πλήθος νέων (σύγχρονων) ειδικοτήτων μηχανικών ή/και μηχανικής, οι οποίες δεν αντιστοιχούν στις ως άνω κύριες ειδικότητες εγγραφής στο ΤΕΕ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι πλέον υπάρχουν διπλωματούχοι Μηχανικοί Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Μηχανικοί Περιβάλλοντος, Μηχανικοί Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων, Μηχανικοί Παραγωγής και Διοίκησης, Μηχανικοί Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων, Μηχανικοί Οικονομίας και Διοίκησης, Μηχανικοί Τηλεπικοινωνιών κτλ.

10. Οι διπλωματούχοι μηχανικοί δύνανται να δραστηριοποιούνται στο χώρο των ιδιωτικών και δημοσίων έργων ως ελεύθεροι επαγγελματίες, να στελεχώνουν σχετικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (π.χ. τεχνικές, μελετητικές και κατασκευαστικές εταιρείες), ενώ μπορούν να απασχολούνται και ως δημόσιοι υπάλληλοι σε δήμους, νομαρχίες, υπουργεία, ΔΕΚΟ, καθώς και ως καθηγητές στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση.

11. Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που διέπει το επάγγελμα του μηχανικού διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- τη νομοθεσία που αφορά στα ιδιωτικά έργα, και
- τη νομοθεσία που διέπει τα δημόσια έργα.

Περαιτέρω, η νομοθεσία που αφορά στα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών επί των ιδιωτικών έργων δύναται να διαχωριστεί περαιτέρω σε δύο υποκατηγορίες⁹ αφενός στα οικοδομικά έργα, για τα οποία εφαρμόζεται πρωτίστως ο ν. 4663/1930⁹ και λοιπές κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσες διατάξεις, και αφετέρου στις ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις, για τις οποίες εφαρμόζονται πρωτίστως οι ν. 6442/1934 και 3982/2011¹⁰ και λοιπές κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσες διατάξεις. Σε σχέση με την νομοθεσία περί δημοσίων έργων, αυτή δύναται να διακριθεί, επίσης, σε δύο υποκατηγορίες¹¹ αφενός στην κατασκευή των δημοσίων έργων, για την οποία εφαρμόζεται πρωτίστως ο ν. 3669/2008¹¹, και αφετέρου στην εκπόνηση μελετών για την οποία εφαρμόζεται πρωτίστως ο ν. 3316/2005¹².

Γ. ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

12. Τα υπό εξέταση σχέδια νόμων αφορούν σε αποσπασματικές ρυθμίσεις μικρού αριθμού επαγγελματιών, ήτοι του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονα, τοπογράφου, μηχανολόγου, ηλεκτρολόγου, μηχανολόγου-ηλεκτρολόγου και ναυπηγού, και όχι στο σύνολο της νομοθεσίας των διπλωματούχων μηχανικών. Ωστόσο, το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το επάγγελμα του μηχανικού στην Ελλάδα είναι απαρχαιωμένο, ελλιπές, πολύπλοκο και χωρίς εγγυήσεις ασφάλειας δικαίου, δεδομένου ιδίως ότι κενά νόμου ρυθμίζονται μέσω ερμηνευτικών εγκυκλίων, ενώ παρατηρείται και μεγάλη απόκλιση μεταξύ των νομοθετικού πλαισίου που ρυθμίζει τα δημόσια έργα και εκείνου που ρυθμίζει τα ιδιωτικά έργα. Για τους λόγους αυτούς, προκρίνεται η ριζική

αναθεώρηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με την έκδοση ενός νέου νόμου που θα άρει τις υφιστάμενες αντινομίες και ασάφειες, κατά τρόπο ενιαίο και συστηματικό για τα δημόσια και ιδιωτικά έργα, ο οποίος θα περιγράφει κατά τα κατωτέρω ειδικότερα οριζόμενα, τις κοινές (και όπου κριθεί αναγκαίο και αναλογικό τις αποκλειστικές) επαγγελματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της μελέτης, κατασκευής και επίβλεψης των έργων, και θα προσδιορίζει τα απαιτούμενα αντικειμενικά επαγγελματικά προσόντα για την πρόσβαση και άσκηση αυτών με βάση το γνωστικό αντικείμενο που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής (χωρίς αναφορά σε μεμονωμένους ακαδημαϊκούς τίτλους που ενδέχεται να ενέχει διακριτική μεταχείριση).

13. Επισημαίνεται, εξ αρχής, ότι κανένα από τα δύο σχέδια νόμου δεν συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση και, ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί ο σκοπός του νομοθέτη αναφορικά με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις. Τούτο δυσκολεύει τόσο τη διαπίστωση και αξιολόγηση τυχόν υπέρτερων λόγων δημοσίου συμφέροντος που να δικαιολογούν τη διατήρηση αποκλειστικών δραστηριοτήτων, όσο και τη στάθμιση των προτεινόμενων διατάξεων υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας.

Ι. Το σχέδιο νόμου που αφορά σε τροποποιήσεις του ν. 4663/1930 περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, του αρχιτέκτονα και του τοπογράφου και οι περιορισμοί του ανταγωνισμού

14. Ο ν. 4663/1930 ρυθμίζει τα επαγγέλματα του πολιτικού μηχανικού, του αρχιτέκτονα και του τοπογράφου. Πρόκειται για ένα παρωχημένο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο δεν περιλαμβάνει περιγραφή του πεδίου εργασιών που μπορεί να αναλάβει ένας πολιτικός μηχανικός ούτε του αντικείμενου σπουδών του κατόχου του συγκεκριμένου διπλώματος, ενώ σε σχέση με το επάγγελμα του αρχιτέκτονα αναφέρεται γενικά σε αρχιτεκτονικές και οικοδομικές εργασίες και σε σχέση με το επάγγελμα του τοπογράφου μηχανικού αναφέρεται γενικά σε τοπογραφικές εργασίες. Περαιτέρω, δεν λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες ειδικότητες, την εξέλιξη του αντικείμενου σπουδών των υφιστάμενων σχολών και την ισχύουσα νομοθεσία για την κατασκευή ιδιωτικών και δημοσίων έργων.

15. Στην ισχύουσα μορφή του, ο ν. 4663/1930 επιφυλάσσει στους πολιτικούς μηχανικούς το δικαίωμα να ασκούν αρχιτεκτονικές και τοπογραφικές εργασίες, ενώ περιορίζει τις άλλες δύο ειδικότητες (αρχιτέκτονες και τοπογράφους) σε εργασίες που συνδέονται άμεσα με τον ακαδημαϊκό τους τίτλο. Η περαιτέρω εξειδίκευση των προϋποθέσεων άσκησης των δραστηριοτήτων των τριών ειδικοτήτων μηχανικών μέσω εγκυκλίων της Πολεοδομίας, οι οποίες ορισμένες φορές χορηγούν αρμοδιότητες ανάλογα με την πολυπλοκότητα του έργου, αλλά και ορισμένες άλλες φορές περιορίζουν το δικαίωμα ειδικοτήτων να αναλαμβάνουν κάποιες εργασίες, επιτείνουν την ασαφή οριοθέτηση των δραστηριοτήτων

⁹ Νόμος 4663/1930 (ΦΕΚ Α'149/09.05.1930) «Περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονα και τοπογράφου».

¹⁰ Νόμος 6422/1934 (ΦΕΚ Α'412/28.11.1934) «Περί ασκήσεως του επαγγέλματος του Μηχανολόγου, του Ηλεκτρολόγου και του Μηχανολόγου-Ηλεκτρολόγου Μηχανικού ως και του Ναυπηγού».

Νόμος 3982/2011 (ΦΕΚ Α' 143/17.06.2011) «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις».

¹¹ Νόμος 3669/2008 (ΦΕΚ Α'116/18.06.2008) «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων».

¹² Νόμος 3316/2005 (ΦΕΚ Α' 42/22.02.2005) «Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις».

των εν λόγω ειδικοτήτων, χωρίς μάλιστα να συνιστούν πηγές δικαίου (βλ. ενδεικτικά ενότητα Δ κατωτέρω). Παράλληλα, ο ν. 4663/1930 κάνει λόγο μόνο για διπλώματα που απονέμονται από το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), γεγονός που επιτείνει την ενδεχόμενη σύγχυση αναφορικά με τα επαγγελματικά δικαιώματα διπλωματούχων ορισμένων σχολών άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

16. Σε σχέση με τα ανωτέρω, η πρόταση τροποποίησης του ν. 4663/1930 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Τα άρθρα 1,2,3 και 4 του ν. 4663/1930 «Περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του Πολιτικού Μηχανικού, Αρχιτέκτονος και Τοπογράφου», αντικαθίστανται ως εξής: «Άρθρο 1¹³ Η ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματος του Πολιτικού Μηχανικού επιτρέπεται μόνον: Α) Στους κατόχους διπλώματος Πολιτικού Μηχανικού του ΕΜΠ και των Πολυτεχνικών σχολών των ΑΕΙ της ημεδαπής ή ισότιμων Πολυτεχνικών σχολών της αλλοδαπής, Β) Σε όσους έχει αναγνωριστεί το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του Πολιτικού Μηχανικού σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ/τος 38/2010 "Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2006/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων».

Ομοίως, οι προτάσεις τροποποίησης των άρθρων 2 και 3¹⁴ έχουν την ίδια διατύπωση για το επάγγελμα του αρχιτέκτονα μηχανικού και του τοπογράφου μηχανικού/αγρονόμου-τοπογράφου μηχανικού αντίστοιχα.

Περαιτέρω, η πρόταση τροποποίησης του άρθρου 4¹⁵ προβλέπει ότι:

«1. Οι διπλωματούχοι των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της ημεδαπής (του ΕΜΠ και των πολυτεχνι-

κών σχολών των ΑΕΙ της ημεδαπής) ή ισότιμων σχολών της αλλοδαπής δικαιούνται να φέρουν τον τίτλο του διπλωματούχου μηχανικού.

2. Το άρθρο 5 του ν. 4663/1930 «Περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου» καταργείται¹⁶.

3. Στο τέλος της παραγράφου 2 του άρθρου 8 του ν. 4030/2011 «Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 249) η φράση «...και οι στατικές μελέτες από τους αρμόδιους πολιτικούς μηχανικούς» απαλείφεται¹⁷.

17. Οι ως άνω προτεινόμενες τροποποιήσεις των άρθρων 1, 2 και 3 του ν. 4663/1930 κρίνονται καταρχήν θετικές. Και τούτο, διότι καταργούν την αναφορά σε υφιστάμενες περιπτώσεις διπλωματούχων μηχανικών που έχουν πλέον καταστεί άνευ αντικειμένου στην πράξη, αλλά πρωτίστως διότι αναγνωρίζουν το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 38/2010 σχετικά με την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων. Η κατάργηση του άρθρου 5 του ν. 4663/1930 είναι, επίσης, δικαιολογημένη, δεδομένου ότι η σχετική διάταξη έχει πλέον καταστεί άνευ αντικειμένου. Θετική κρίνεται και η προτεινόμενη ρύθμιση περί απόσυρσης της φράσης «...και οι στατικές μελέτες από τους αρμόδιους πολιτικούς μηχανικούς» από το άρθρο 8 παρ. 2 του ν. 4030/2011. Και τούτο, διότι καταργεί μια αποκλειστική αρμοδιότητα των πολιτικών μηχανικών.

18. Ωστόσο, σχετικά με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις των άρθρων 1 έως 4 του ν. 4663/1930 λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

19. Τα σχετικά άρθρα ορίζουν τα πρόσωπα που μπορούν να ασκήσουν τα εν λόγω επαγγέλματα, με βάση

¹³ Το ισχύον άρθρο 1 του ν. 4663/1930 ορίζει τα ακόλουθα «Η ελεύθερη άσκησης του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού επιτρέπεται μόνον: α) Εις τους κεκτημένους διπλώματα πολιτικού μηχανικού ανώτατης σχολής των πολιτικών μηχανικών του ΕΜ Πολυτεχνείου ή ομοταγών σχολών της αλλοδαπής. β) Εις τους μέχρι της ισχύος του παρόντος ασκήσαντες νομίμως εν Ελλάδι το επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού και κεκτημένους αποφοιτήριον ανώτατης τεχνικής σχολής, ομοταγούς προς τας του ΕΜ Πολυτεχνείου, ή δίπλωμα μη ομοταγούς μεν σχολής προς την ανών σχολήν του ΕΜ Πολυτεχνείου, αλλά παρέχον εις τους κατόχους το δικαίωμα της ελευθέρως ασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού εν η χώρα υφίσταται η σχολή. γ) Εις τους ευδοκίμησαντας εν τη εκτελέσει σοβαρών εργασιών πολιτικού μηχανικού αποφοίτους της παλαιάς σχολής του Πολυτεχνείου».

¹⁴ Το ισχύον άρθρο 2 ορίζει ότι «Η ελεύθερα άσκησης του επαγγέλματος του αρχιτέκτονος επιτρέπεται μόνον: α) Εις τους κεκτημένους δίπλωμα αρχιτέκτονος της ανωτάτης σχολής των αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ Πολυτεχνείου, ή ομοταγών σχολών της αλλοδαπής, β) Εις τους μέχρι της ισχύος του παρόντος νόμου ασκήσαντες εν Ελλάδι το επάγγελμα του αρχιτέκτονος ομοεθνείς διπλωματούχους της εν Κωνσταντινούπολει αρχιτεκτονικής σχολής ή οπωσδήποτε τους προ του 1922 αποφοιτήσαντας ταύτης. γ) Εις τους μέχρι της ισχύος του παρόντος ασκήσαντας εν Ελλάδι το επάγγελμα του αρχιτέκτονος και κεκτημένους διπλώματα ή αποδεικτικά πλήρων επιτυχών σπουδών μη ομοταγούς μεν σχολής προς την ως άνω σχολήν του ΕΜ Πολυτεχνείου, αλλά παρέχον εις τους κατόχους το δικαίωμα της ελευθέρως ασκήσεως του επαγγέλματος του αρχιτέκτονος εν η χώρα υφίσταται η σχολή. Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η άσκησης του επαγγέλματος του αρχιτέκτονος εις διπλωματούχους αλλοδαπών σχολών, εις ους δεν απαγορεύετο μέχρι σήμερον παρά του νόμου η άσκησης του επαγγέλματος, εφόσον μόνον κατά την έναρξιν της ισχύος του παρόντος νόμου αποδεδειγμένως εφοίτων εις τας τελευταίας τάξεις των σχολών τούτων. δ) Εις τους κατόπιν γνωμοδοτήσεως του συμβουλίου των δημοσίων έργων κεκτημένους νυν αδείας ασκήσεως ελευθέρως του επαγγέλματος του αρχιτέκτονος και ε) Εις τους ευδοκίμησαντας εν τη εκτελέσει σοβαρών αρχιτεκτονικών έργων αποφοίτους της παλαιάς σχολής του πολυτεχνείου, κατόπιν συμφώνου γνωμοδοτήσεως του συμβουλίου των δημοσίων έργων».

Σε συνέχεια, το άρθρο 3 ορίζει «Η ελεύθερα άσκησης του επαγγέλματος του τοπογράφου επιτρέπεται μόνον: α) Εις τους κεκτημένους δίπλωμα τοπογράφων της ανωτάτης σχολής των τοπογράφων του ΕΜ Πολυτεχνείου ή ομοταγών σχολών της αλλοδαπής».

¹⁵ Το ισχύον άρθρο 4 ορίζει ότι «Μόνον οι διπλωματούχοι των ανωτάτων τεχνικών σχολών του ΕΜ Πολυτεχνείου ή νομοταγών σχολών της αλλοδαπής δικαιούνται να φέρουν τον τίτλον του διπλωματούχου μηχανικού. Εν τη άσκησης του επαγγέλματος του διπλωματούχου πολιτικού μηχανικού νοείται συνυπάρχουσα και η εξάσκησης του επαγγέλματος του αρχιτέκτονος και τοπογράφου, της ασκήσεως του επαγγέλματος του αρχιτέκτονος περιοριζομένης εις καθαρώς αρχιτεκτονικά και οικοδομικά εργασίας, του δε τοπογράφου εις καθαρώς τοπογραφικάς εργασίας. Οι διπλωματούχοι γενικών τεχνικών σχολών της αλλοδαπής ομοταγών ταις ανωτάταις του ΕΜΠ κατατάσσονται εις ειδικότητας κατά την κρίσιν της συγκλήτου».

¹⁶ Το ισχύον άρθρο 5 του ν. 4663/1930 ορίζει ότι «Επιτρέπεται η ελεύθερα άσκησης του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού ή αρχιτέκτονος, κατόπιν αδείας του επί της Συγκοινωνίας υπουργού, εις τους μέχρι τούδε αποπερατώσεως τας σπουδάς των επιτυχών εν τω στρατιωτικώ σχολείω των ευελπίδων της επταετούς ή της μέχρι του 1913 πενταετούς φοιτήσεως και υπηρετούντας επί τριετίαν τουλάχιστον εις τεχνικάς εργασίας (διευθυνσίας μηχανικού, οχυρώσεως κλπ) ή ευδοκίμως εργασθέντας μέχρι σήμερον εις σοβαράς τεχνικάς εργασίας προ ή μετά την εκ των τάξεων του στρατού απομάκρυνσιν επί τω αυτώ χρονικώ διαστήματι. Επίσης επιτρέπεται η ελεύθερα άσκησης του επαγγέλματος του Πολιτικού Μηχανικού, κατόπιν αδείας του επί της Συγκοινωνίας Υπουργού και εις τους μέχρι και του έτους 1940 τυχόντας του υπό των εκάστοτε κειμένων διατάξεων προβλεπομένου πτυχίου ευδοκίμου φοιτήσεως εκ του Τμήματος Τεχν. Εκπαιδεύσεως της Σχολής Εφαρμογής Μηχανικού».

¹⁷ Το ισχύον άρθρο 8 του ν. 4030/2011 ορίζει ότι «Μητρώο Μελετητών και Επιβλεπόντων Μηχανικών και καθήκοντα. "[...] 2. Οι μελετητές μηχανικοί ευθύνονται για την εκπόνηση όλων των επί μέρους μελετών σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Για τις άδειες δόμησης που αφορούν κτίρια σε παραδοσιακό οικισμό, παραδοσιακό ή ιστορικό τμήμα πόλης, οικιστικό σύνολο που έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο, καθώς και κηρυγμένα διατηρητέα κτίρια ή νεότερα μνημεία οι αρχιτεκτονικές μελέτες εκπονούνται και υπογράφονται αποκλειστικά από αρχιτέκτονες μηχανικούς και οι στατικές μελέτες από τους αρμόδιους πολιτικούς μηχανικούς", 3. [...]».

τον τίτλο των ακαδημαϊκών διπλωμάτων που απονέμονται από πανεπιστημιακά ιδρύματα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη του αντικειμένου σπουδών των σχολών, τα προγράμματα σπουδών και η εμφάνιση νέων ειδικοτήτων. Αυτό έχει ως επακόλουθο είτε τμήματα σχολών με νέες ειδικότητες να αιτούνται τη μετονομασία τους προκειμένου να απονέμουν διπλώματα τα οποία θα αντιστοιχούν στα επαγγελματικά δικαιώματα των βασικών ειδικοτήτων μηχανικών που είναι εγγεγραμμένοι στο ΤΕΕ, είτε οι διπλωματούχοι των νέων ειδικοτήτων να υποβάλλονται στη διαδικασία της αντιστοίχισης (μέσω του ΤΕΕ) του διπλωματός τους με κάποια από τις βασικές ειδικότητες μηχανικών του ΤΕΕ, την ένταξή τους σε αυτήν και την απονομή των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων¹⁸. Κατά συνέπεια, αποκλείεται η αυτόματη πρόσβαση στις αντίστοιχες επαγγελματικές δραστηριότητες κατόχων διπλωμάτων ιδρυμάτων, τα οποία είτε δεν αναφέρονται ρητά στο σχέδιο νόμου, είτε οι ακαδημαϊκοί τίτλοι που απονέμουν δεν φέρουν τον τίτλο που απονέμουν οι πολυτεχνικές σχολές στις βασικές κατηγορίες μηχανικών. Τα ανωτέρω καταδεικνύουν προδήλως τον απαρχαιωμένο χαρακτήρα των σχετικών ρυθμίσεων, καθώς και την ανάγκη ριζικής αναθεώρησης του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με την έκδοση ενός νέου (ενιαίου) νόμου που θα άρει τις υφιστάμενες αντινομίες και ασάφειες, ο οποίος θα περιγράφει τις κοινές (και όπου κριθεί αναγκαίο και αναλογικό τις αποκλειστικές) επαγγελματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της μελέτης, κατασκευής και επίβλεψης (τόσο ιδιωτικών, όσο και δημόσιων) έργων, και θα προσδιορίζει τα απαιτούμενα αντικειμενικά επαγγελματικά προσόντα για την πρόσβαση και άσκηση αυτών με βάση την ουσιαστική αξιολόγηση του γνωστικού αντικειμένου που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής στα πλαίσια του Π.Δ. 44/2009 και του ν. 3982/2011 - σε αντιστοιχία με την ισχύουσα νομοθεσία που παραπέμπει ακόμη σε μεμονωμένους ακαδημαϊκούς τίτλους, γεγονός που μπορεί να ενέχει διακριτική μεταχείριση υπέρ ορισμένης κατηγορίας διπλωματούχων μηχανικών.

20. Στο πλαίσιο αυτό, η προτεινόμενη (αποσπασματική) τροποποίηση του άρθρου 4 του ν. 4663/1930 φαίνεται να αίρει την προφανή διάκριση υπέρ μιας κατηγορίας διπλωματούχων μηχανικών (πολιτικοί μηχανικοί) που ισχύει σήμερα, χωρίς, ωστόσο, τούτο να επιλύει στην πράξη τυχόν εμπόδια στην πρόσβαση και άσκηση επιμέρους επαγγελματικών δραστηριοτήτων, δεδομένης της απουσίας συστηματικής αξιολόγησης της αναγκαιότητας ύπαρξης ή μη αποκλειστικών (αντί για κοινών) δραστηριοτήτων και της συνακόλουθης εφαρμογής από τη διοίκηση ερμηνευτικών εγκυκλίων που ενδέχεται να περιορίζουν υπέρμετρα την άσκηση αυτών¹⁹, και χωρίς να υποκαθιστά την ανάγκη ριζικής αναμόρφωσης του

υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου κατά τα προεκτεθέντα (με αιχμή τον προσδιορισμό των κοινών αρμοδιοτήτων όλων των ειδικοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των τριών ειδικοτήτων του ν. 4663/1930, με βάση την ουσιαστική αξιολόγηση του γνωστικού τους αντικειμένου, και τον κατ' εξαίρεση προσδιορισμό αποκλειστικών δραστηριοτήτων με στάθμιση τυχόν υπέρτερου λόγου δημοσίου συμφέροντος). Γι' αυτό επιβάλλεται να γίνει αναμόρφωση του προτεινόμενου σχεδίου στα πρότυπα του Π.Δ. 44/2009 και του ν. 3982/2011.

21. Περαιτέρω, επί του κειμένου του προτεινόμενου σχεδίου νόμου παρατηρείται ότι στα άρθρα 1-4 αναφέρεται η φράση «[...] διπλώματος [...]» του ΕΜΠ και των Πολυτεχνικών σχολών των ΑΕΙ της ημεδαπής». Γίνεται, δηλαδή, μια διάκριση μεταξύ του ΕΜΠ και των πολυτεχνικών σχολών των ΑΕΙ, με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση ότι τα Πολυτεχνεία της ημεδαπής, με τις επιμέρους πολυτεχνικές σχολές τους, είναι κάτι διακριτό σε σχέση με τα υπόλοιπα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας, στα οποία επίσης λειτουργούν πολυτεχνικές σχολές. Πλεονάζει η αποσπασματική αναφορά στο ΕΜΠ, ενώ παραλείπεται η αναφορά σε τυχόν άλλα πανεπιστημιακά ιδρύματα τα οποία εν δυνάμει θα μπορούσαν να χορηγήσουν διπλώματα, τα οποία να αντιστοιχούν στις επαγγελματικές δραστηριότητες του ν. 4663/1930.

22. Στα άρθρα 1-3 χρησιμοποιείται, επίσης, η φράση «[...] ή ισότιμων Πολυτεχνικών σχολών της αλλοδαπής [...]», απαιτείται δηλαδή για την πρόσβαση στα υπό εξέταση επαγγέλματα η κατοχή πτυχίου από πολυτεχνική σχολή του εξωτερικού. Επ' αυτού, σημειώνεται ότι το άρθρο 49 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 43 ΣΕΚ) επιτάσσει την κατάργηση κάθε περιορισμού σε βάρος ενός προσώπου το οποίο θέλει να εγκατασταθεί σε ένα κράτος μέλος, όταν ο εν λόγω περιορισμός μπορεί να απαγορεύσει, να παρεμποδίσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την άσκηση από τους υπηκόους των κρατών μελών των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζονται από τη Συνθήκη, έστω και αν αυτός ισχύει αδιακρίτως τόσο για τους ημεδαπούς όσο και για τους αλλοδαπούς²⁰. Εν προκειμένω, παραβλέπεται το γεγονός ότι σε κράτη μέλη ή τρίτες χώρες, τα αντίστοιχα διπλώματα ενδεχομένως να μην χορηγούνται από πολυτεχνικές σχολές, αλλά από σχολές θετικών επιστημών ή άλλες σχολές και εισάγει δυσμενή διάκριση σε βάρος των κατόχων τους. Μέσω των ως άνω κανονιστικών ρυθμίσεων εισάγονται περιορισμοί, οι οποίοι έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της πρόσβασης στα αντίστοιχα επαγγέλματα κατόχων διπλωμάτων άλλων ιδρυμάτων κρατών-μελών - τα οποία δεν απονέμονται, κατά το γράμμα του νόμου, από πολυτεχνική σχολή - καθώς και τη στεγανοποίηση της αγοράς των εν λόγω υπηρεσιών²¹. Σημειώνεται, εξάλλου, ότι η αναφορά του νομοθέτη σε πολυτεχνικές σχολές της αλλοδαπής είναι απόλυτη, ενώ

¹⁸ Π.χ. το Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος του Πολυτεχνείου Κρήτης και του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Οι απόφοιτοι εντάσσονται στη βασική ειδικότητα του χημικού μηχανικού ή του πολιτικού μηχανικού ανάλογα με το επιστημονικό πεδίο της διπλωματικής εργασίας. Ένα άλλο παράδειγμα είναι αυτό του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, οι απόφοιτοι του οποίου εντάσσονται στη βασική ειδικότητα των αρχιτεκτόνων μηχανικών.

¹⁹ Ενδεικτικές προς τούτο οι ρυθμίσεις της Εγκ. 51502/67 του Γραφείου Πολεοδομίας Αθηνών, π.χ. αναφορικά με τον αποκλεισμό του αρχιτέκτονα μηχανικού από τις τοπογραφικές εργασίες. Βλ. σχετικά και ενότητα Δ της παρούσας γνωμοδότησης, καθώς και την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων», σελ. 296 - 313 (με αναφορές σε επιμέρους παραδείγματα).

²⁰ Υπόθεση C-140/03 Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, σκ. 27 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία και σκ. 34, Συλλ. 2005, I-3202, 3205, συνεκδ. υποθέσεις C-372/09 και C-373/09, Penarjoja Fa, σκ. 50, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, υπόθεση C-76/90 Sager, σκ. 12, Συλλ. 1991, I-4243, Γνωμοδότηση Επιτροπής Ανταγωνισμού 20/VI/2012, σκ. 27.

²¹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον ανταγωνισμό στον τομέα των επαγγελματιών υπηρεσιών, COM (2004)83 τελικό, 9.2.2004, παρ. 56.

και από το σχέδιο νόμου, το οποίο δεν συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση, δεν προκύπτει ο δικαιολογητικός λόγος αποκλεισμού των λοιπών σχολών της αλλοδαπής, προκειμένου να αξιολογηθεί η τυχόν αναλογικότητα του περιορισμού με κάποιον επιδιωκόμενο υπέρτερο σκοπό δημοσίου συμφέροντος.

23. Ως εκ τούτου, και ειδικώς ως προς τις προτεινόμενες τροποποιήσεις του ν. 4663/1930 περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, του αρχιτέκτονος και του τοπογράφου, προτείνεται:

(α) Η πρόσβαση και άσκηση των εν λόγω ειδικοτήτων και, περαιτέρω, η τυχόν αντιστοίχισή τους με εξειδικευμένες, κοινές ή αποκλειστικές αρμοδιότητες, να προσδιορισθεί βάσει αντικειμενικών προσόντων με γνώμονα την ουσιαστική αξιολόγηση του γνωστικού αντικειμένου που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής²² (και όχι μέσω παραπομπής σε μεμονωμένους ακαδημαϊκούς τίτλους).

(β) Μια γενικότερη διατύπωση των άρθρων 1 παρ. Α, 2 παρ. Α, 3 παρ. Α και 4, η οποία να περιλαμβάνει όλα τα Πολυτεχνεία της χώρας (υπάρχοντα και μελλοντικά), ήτοι ενδεικτικά «στους κατόχους διπλώματος Πολιτικού Μηχανικού των Πολυτεχνείων και των Πολυτεχνικών Σχολών των ΑΕΙ της ημεδαπής [...]», και

(γ) Η απαλοιφή του όρου «Πολυτεχνικών» στη φράση «ισοδύναμων Πολυτεχνικών σχολών της αλλοδαπής».

24. Πέραν των ανωτέρω ειδικών ρυθμίσεων, προκρίνεται - κατά την κρίση της Επιτροπής, η ριζική αναθεώρηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με την έκδοση ενός νέου νόμου που θα αίρει τις υφιστάμενες αντινομίες και ασάφειες, κατά τρόπο ενιαίο και συστηματικό για τα δημόσια και ιδιωτικά έργα, ο οποίος θα περιγράφει τις κοινές (και όπου κριθεί αναγκαίο και αναλογικό τις αποκλειστικές) επαγγελματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της μελέτης, κατασκευής και επίβλεψης των έργων, και θα προσδιορίζει τα απαιτούμενα αντικειμενικά επαγγελματικά προσόντα για την πρόσβαση και άσκηση αυτών με βάση το γνωστικό αντικείμενο που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής, στα πρότυπα του Π.Δ. 44/2009 και του ν. 3982/2011 (χωρίς αναφορά σε μεμονωμένους ακαδημαϊκούς τίτλους που ενδέχεται να ενέχει διακριτική μεταχείριση).

II. Το σχέδιο νόμου που αφορά σε τροποποιήσεις του ν. 3982/2011 περί απλοποίησης της αδειοδότησης τεχνικών δραστηριοτήτων και οι περιορισμοί του ανταγωνισμού

25. Το πρώτο μέρος του ν. 3982/2011 αφορά στην απλοποίηση της αδειοδότησης των τεχνικών επαγ-

γελματικών δραστηριοτήτων και έχει ως σκοπό α) την καθιέρωση ενός πλαισίου απαιτήσεων για τα αναγκαία επαγγελματικά προσόντα που πρέπει να διαθέτουν τα φυσικά πρόσωπα κατά την άσκηση των, προσδιοριζόμενων στο νόμο, ειδικών επαγγελματικών δραστηριοτήτων, οι οποίες σχετίζονται με τις μηχανολογικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις καθώς και β) την καθιέρωση ενός πλαισίου για τις διαδικασίες αδειοδότησης των προσώπων που ασκούν τις σχετικές επαγγελματικές δραστηριότητες²³. Το πεδίο εφαρμογής του νόμου μετά τις σχετικές τροποποιήσεις που επήλθαν με το ν. 4072/2012 καλύπτει πλέον το σύνολο των επαγγελματικών δραστηριοτήτων αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας που σχετίζονται με τις ηλεκτρικές /μηχανολογικές εγκαταστάσεις²⁴ και επακόλουθα κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί ή προτίθεται να ασκήσει τις προσδιοριζόμενες στο νόμο επαγγελματικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου εφαρμόζεται σε διπλωματούχους μηχανικούς κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 6422/1934²⁵ και μη. Στη βάση της πληθώρας των εξουσιοδοτικών διατάξεων που προβλέπονται στο ν. 3982/2011 εκδόθηκε σημαντικός αριθμός Προεδρικών διαταγμάτων²⁶, με τα οποία αφενός καθορίστηκαν οι ειδικότητες των προσδιοριζόμενων στο νόμο δραστηριοτήτων και οι βαθμίδες επαγγελματικών προσόντων σε σχέση με τις ανωτέρω δραστηριότητες και αφετέρου καταργήθηκε σημαντικός αριθμός των προϋφιστάμενων βασιλικών διαταγμάτων και Προεδρικών διαταγμάτων που είχαν εκδοθεί σε εξουσιοδότηση του ν. 6422/1934.

26. Η πρόταση τροποποίησης του ν. 3982/2011 κινείται στη θετική κατεύθυνση. Και τούτο διότι, σε συνέχεια της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής του που επήλθε με την ένταξη των επαγγελματικών δραστηριοτήτων που ρυθμιζόνταν από το ν. 6422/1934²⁷, με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις (π.χ. ορισμός μηχανικής) τίθεται τούτο σε πιο ευρεία βάση, γεγονός που αποτελεί θετική εξέλιξη ως αφετηρία εκσυγχρονισμού του νομοθετικού πλαισίου. Συγκεκριμένα, η πρόταση νόμου εισάγει τον ορισμό της μηχανικής και συνεπεία τούτου τροποποιεί τον ορισμό των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, παραθέτοντας πλέον ενδεικτικά και όχι περιοριστικά τις εργασίες που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της μηχανικής²⁸. Κατά την αξιολόγηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, συνεπεία τούτου προκύπτει πλέον εναργέστερα ότι οι καθοριζόμενες από το νόμο δραστηριότητες δύναται να ασκηθούν από πλήθος περαιτέρω ειδικοτήτων διπλωματούχων μηχανικών πέραν των αναφερόμενων στο άρθρο 1 του ν. 6422/1934²⁹. Το αυτό επιδιώκεται επί της

²² Στο πλαίσιο αυτό, η προτεινόμενη τροποποίηση του άρθρου 1 του σχεδίου νόμου «περί τροποποίησης του ν. 3982/2011» για τις ηλεκτρολογικές/μηχανολογικές εγκαταστάσεις, θα μπορούσε να αποτελέσει καλή αφετηρία.

²³ Βλ. Αιτιολογική έκθεση του ν. 3982/2011, Μέρος Πρώτο, Ι. Γενικό Μέρος.

²⁴ Βλ. σχετικά Αιτιολογική έκθεση του ν. 4072/2012.

²⁵ Το άρθρο 2 του ν. 6422/1934 ορίζει ότι «Μόνον διπλωματούχοι των ανωτάτων τεχνικών σχολών του Ε.Μ. Πολυτεχνείου ή ομοταγών της αλλοδαπής σχολών δικαιούνται να φέρωσι τον τίτλον «διπλωματούχος μηχανικός». Ειδικώτερον δε τον τίτλον «διπλωματούχος μηχανολόγος μηχανικός» ή «διπλωματούχος ηλεκτρολόγος μηχανικός» ή «διπλωματούχος μηχανολόγος - ηλεκτρολόγος μηχανικός» ή «διπλωματούχος ναυπηγός» δικαιούνται να φέρωσι μόνον οι διπλωματούχοι των οικείων ανωτάτων τεχνικών σχολών».

²⁶ Βλ. τα υπ' αριθμ. 112/2012, 113/2012, 114/2012, 115/2012, 1/2013 και 108/2013.

²⁷ υιοθέτηση του άρθρου 228 του ν. 4072/2012

²⁸ Βλ. αντιστοίχως και άρθρο 2 του σχεδίου νόμου κατά το οποίο «Στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3982/2011 προστίθεται νέο εδάφιο ως εξής: «η μνεία των παραπάνω κατηγοριών α) και β) είναι ενδεικτική και όχι περιοριστική»».

²⁹ Πρόκειται για τους μηχανολόγους μηχανικούς, ηλεκτρολόγους μηχανικούς, μηχανολόγους-ηλεκτρολόγους μηχανικούς και ναυπηγούς. Επισημαίνεται ότι η με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων» προτείνει την κατάργηση με ρητή διάταξη νόμου τόσο του ν. 6422/1934, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 1 αυτού, όσο και του συνόλου των βασιλικών και προεδρικών διαταγμάτων που έχουν εκδοθεί σε εξουσιοδότησή του και ρυθμίζουν δραστηριότητες ίδιες με εκείνες του ν. 3982/2011 και, σε περίπτωση που τούτο δεν είναι δυνατό, την απαλοιφή των περιπτώσεων β έως και γ του άρθρου 1 του εν λόγω νόμου ως άνευ αντικειμένου πλέον και την τροποποίηση της περίπτωσης α του ίδιου άρθρου σύμφωνα με τα ισχύοντα σήμερα σε σχέση με τους ακαδημαϊκούς τίτλους των εν λόγω ειδικοτήτων (βλ. σελ. 332).

αρχής και μέσω της τροποποίησης της παραγράφου 10 του άρθρου 5, η οποία ως γενική αρχή επιχειρεί να αντιστοιχήσει τους τίτλους σπουδών του συνόλου των διπλωματούχων μηχανικών (και όχι μόνο αυτών του άρθρου 1 του ν. 6422/1934) με πτυχές της μηχανικής και ως εκ τούτου με τις ενδεικτικά προσδιοριζόμενες στο σχέδιο νόμου επαγγελματικές δραστηριότητες³⁰. Με την ίδια εξάλλου προτεινόμενη τροποποίηση απαλείφεται και η διακριτική μεταχείριση μεταξύ των μηχανικών του άρθρου 1 του ν. 6422/1934 και των μηχανικών όλων των υπόλοιπων ειδικοτήτων, ως προς την ακολουθούμενη κάθε φορά διαδικασία πρόσβασης στην άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του ν. 3982/2011³¹.

27. Συγκεκριμένα, κατά τις προτεινόμενες τροποποιήσεις:

«Άρθρο 1. «Το άρθρο 2 του ν. 3982/2011, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 228 του ν. 4072/2011, αντικαθίσταται ως εξής «Ορισμοί. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, ισχύουν οι κάτωθι ορισμοί:

1. «Νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα» [.....]. 2. «Επαγγελματικό προσόν» [.....].

3. «Μηχανική»: η δραστηριότητα που πραγματεύεται την εφαρμογή της τεχνικής, επιστημονικής και μαθηματικής γνώσης με σκοπό την αξιοποίηση των νόμων της φύσης και των φυσικών πόρων για το σχεδιασμό και την επεξεργασία των υλικών, δομών, μηχανισμών, διατάξεων, εγκαταστάσεων, συστημάτων και διεργασιών και την ασφαλή πραγμάτωση ενός επιθυμητού αντικειμενικού στόχου.

4. «Επαγγελματικές Δραστηριότητες³²»: είναι οι εργασίες που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της Μηχανικής, στις διάφορες επιμέρους πτυχές της, και ιδίως οι εργασίες: α) εκπόνησης των ηλεκτρολογικών και μηχανολογικών μελετών μιας εγκατάστασης, β) επίβλεψης εκτέλεσης των εν λόγω μελετών, γ) υλοποίησης της εγκατάστασης, δ) επίβλεψης και ελέγχου της καλής λειτουργίας της εγκατάστασης, ε) επιτήρησης, επισκευής και συντήρησής της, στ) χειρισμού εξοπλισμού της εγκατάστασης, ζ) παροχής τεχνικών υπηρεσιών και η) πραγματοποίησης πραγματογνωμοσυνών επί εγκαταστάσεων. Οι περιπτώσεις αυτές είναι ενδεικτικές και όχι περιοριστικές.

5. «Αδειοδότηση»[.....].

6. «Επίπεδο Επαγγελματικής Δραστηριότητας»: είναι το επίπεδο το οποίο χαρακτηρίζει τις απαιτήσεις για την άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των περιπτώσεων α),β), δ) και η) της παραγράφου 4 του

άρθρου 2 σε μια εγκατάσταση και καθορίζεται από το είδος, την έκταση, την τεχνολογική στάθμη και την πολυπλοκότητα της εν λόγω επαγγελματικής δραστηριότητας. Το Επίπεδο Επαγγελματικής Δραστηριότητας προσδιορίζει τις απαιτήσεις επαγγελματικών προσόντων για την εκτέλεση των ως άνω επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Η διαφοροποίηση των εν λόγω απαιτήσεων καθορίζει τον αριθμό των επιπέδων δραστηριότητας σε μια συγκεκριμένη εγκατάσταση. Το Επίπεδο Επαγγελματικής Δραστηριότητας είναι ακέραιος αριθμός, ο οποίος λαμβάνει τις τιμές: 1,2,3 και 4, όπου ο αριθμός 1 αντιστοιχεί στο επίπεδο με τις υψηλότερες απαιτήσεις.»

28. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι ο προσδιορισμός, έστω και ενδεικτικά, μέρους των ρυθμιζόμενων από το ν. 3982/2011 επαγγελματικών δραστηριοτήτων μέσω του όρου «ηλεκτρολογικών και μηχανολογικών μελετών», ο οποίος ιστορικά συνδέεται με τους μηχανικούς του άρθρου 1 του ν. 6422/1934, σε συνδυασμό με την απουσία ορισμού του εν λόγω όρου στην κείμενη νομοθεσία, καθιστά ασαφές το εύρος των ρυθμιζόμενων επαγγελματικών δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3982/2011 και συνακόλουθα το εύρος των διπλωματούχων μηχανικών που δύναται να τις ασκήσουν (π.χ. μεταλλειολόγοι μηχανικοί, χημικοί μηχανικοί, μηχανικοί περιβάλλοντος κλπ.). Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι α) συγκεκριμένες ρυθμίσεις του ν. 3982/2011 αναφέρονται περιοριστικά στις ανωτέρω μελέτες³³ και β) η προαναφερόμενη προτεινόμενη τροποποίηση της παραγράφου 10 του άρθρου 5 αναφέρεται σε ακαδημαϊκούς τίτλους (αντί του γνωστικού αντικείμενου) και στην αντιστοίχιση τούτων με πτυχές της μηχανικής, ελλοχεύει ο κίνδυνος αποκλεισμού (de jure ή/ και de facto) των εν λόγω διπλωματούχων μηχανικών από την εκπόνηση των προαναφερόμενων μελετών, απλά και μόνο λόγω του χαρακτηρισμού των συγκεκριμένων μελετών, και στεγανοποίησης της αγοράς, καθώς φαίνεται να διατηρούνται αποκλειστικότητα σε ειδικότητες μηχανικών, για τις οποίες υπάρχει ο προσδιορισμός «ηλεκτρολόγος» και «μηχανολόγος». Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι η αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας εξαντλείται στη ρύθμιση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των σχετικών με ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις, προτείνεται να γίνει ορισμός και εξειδίκευση του όρου ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές μελέτες, ώστε να αποφεύγεται ενδεχόμενη σύγχυση ως προς το

³⁰ Βλ. κατωτέρω για προτεινόμενες νομοτεχνικές τροποποιήσεις της σχετικής ρύθμισης.

³¹ Για το ζήτημα αυτό βλ. αναλυτικά τη με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών», σελ. 323 επ.

³² Το ισχύον άρθρο 2 του ν. 3982/2011 ορίζει ότι «1. Νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα»[.....], 2. «Επαγγελματικό προσόν»[.....], 3. «Επαγγελματικές Δραστηριότητες»: είναι οι εργασίες: α) εκπόνησης των ηλεκτρολογικών και μηχανολογικών μελετών μιας εγκατάστασης, β) επίβλεψης εκτέλεσης των εν λόγω μελετών, γ) υλοποίησης της εγκατάστασης, δ) επίβλεψης και ελέγχου της καλής λειτουργίας της εγκατάστασης, ε) επιτήρησης, επισκευής και συντήρησής της, στ) χειρισμού εξοπλισμού της εγκατάστασης, ζ) παροχής τεχνικών υπηρεσιών και η) πραγματοποίησης πραγματογνωμοσυνών επί εγκαταστάσεων», 4. «Αδειοδότηση»[.....], 5. «Επίπεδο Επαγγελματικής Δραστηριότητας»[.....].

³³ Βλ. ανωτέρω παράγραφο 6 άρθρου 2, όπως τροποποιείται από το σχέδιο νόμου, αναφορικά με τον ορισμό του επιπέδου επαγγελματικής δραστηριότητας, καθώς και παραγράφους 1 και 2 υπό β του ισχύοντος άρθρου 4Α, όπως προστέθηκε με το άρθρο 228 του ν. 4072/2012, αναφορικά με τις απαιτήσεις για την ίδρυση, επέκταση, λειτουργία και έλεγχο των εγκαταστάσεων του άρθρου 3 του ν. 3982/2011. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου, για την ίδρυση, την επέκταση, τη λειτουργία και τον έλεγχο των εγκαταστάσεων του άρθρου 3 απαιτείται η άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των περιπτώσεων α), β), δ) και η) της παραγράφου 4 του άρθρου 2. Η κατάταξη των εν λόγω εγκαταστάσεων, ο ορισμός του επιπέδου επαγγελματικών δραστηριοτήτων, οι απαιτήσεις για την παροχή των αναφερόμενων στην παράγραφο 1 επαγγελματικών δραστηριοτήτων, οι υπηρεσίες ελέγχου της πλήρωσης των αντικειμενικών προϋποθέσεων για την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων από τον εκάστοτε επαγγελματία και ο ορισμός των εν λόγω προϋποθέσεων θα ρυθμίζεται από προεδρικά διατάγματα κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου. Σημειώνεται ότι έως την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας δεν είχαν εκδοθεί Προεδρικά διατάγματα κατ' εφαρμογή της εν λόγω ρύθμισης.

εύρος τους. Επιπροσθέτως, προτείνεται η διερεύνηση της δυνατότητας επαναδιατύπωσης της προτεινόμενης παραγράφου 10 του άρθρου 5, ώστε να προβλέπεται αντιστοίχιση του γνωστικού αντικείμενου σπουδών, και όχι του τίτλου, με τις πτυχές της δραστηριότητας της μηχανικής. Στην ίδια κατεύθυνση, κρίσιμος για την αποφυγή των ανωτέρω αρνητικών για τον ανταγωνισμό πιθανολογούμενων επιπτώσεων καθίσταται, ο χωρίς διακρίσεις και στη βάση του γνωστικού αντικείμενου που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής προσδιορισμός μέσω των Προεδρικών διαταγμάτων της παραγράφου 2 του άρθρου 4Α των αντικειμενικά διαπιστούμενων προϋποθέσεων για την άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των περιπτώσεων α), β), δ) και η) της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 3982/2011.

29. Σημειώνεται ότι, όπως προαναφέρθηκε, οι υφιστάμενες αντινομίες και ασάφειες, όπως αυτές που αναφέρονται ανωτέρω, θα αντιμετωπισθούν αποτελεσματικότερα μέσω της ριζικής αναθεώρησης του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με την έκδοση ενός νέου νόμου, ο οποίος θα καθορίζει, για όλες τις ειδικότητες, τα απαιτούμενα αντικειμενικά επαγγελματικά προσόντα για την πρόσβαση και άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων της μηχανικής με βάση το γνωστικό αντικείμενο που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της.

30. Το άρθρο 3 του σχεδίου νόμου ορίζει περαιτέρω ότι «1. Η παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 3982/2011 αντικαθίσταται ως εξής:

«Αν ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος προτίθεται να ασκήσει μία ή περισσότερες επαγγελματικές δραστηριότητες του άρθρου 3, είναι Διπλωματούχος Μηχανικός Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής ο τίτλος σπουδών του οποίου αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της δραστηριότητας της Μηχανικής και οι προϋποθέσεις για την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων, βάσει του ως άνω τίτλου, μπορεί να διαπιστώνονται αντικειμενικά, δεν υποχρεούται να εφοδιαστεί με την προβλεπόμενη στην παρ. 1 του άρθρου 4 άδεια, αλλά ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στην κατωτέρω παράγραφο 11.

2. Η κατά τα π.δ. 112/2012³⁴, 113/2012³⁵, 114/2012³⁶, 115/2012³⁷, 1/2013³⁸ και 108/2013³⁹ χορήγηση βεβαίωσης αναγγελίας στους Μηχανικούς που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 6422/1934 επεκτείνεται σε όλους τους

Διπλωματούχους Μηχανικούς Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής, οι τίτλοι σπουδών των οποίων αντιστοιχούν σε επιμέρους πτυχές της δραστηριότητας της Μηχανικής».

31. Η αναγνώριση της άσκησης των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του άρθρου 3 σε Διπλωματούχους Μηχανικούς Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, συνιστά περιορισμό ως προς τους διπλωματούχους άλλων κρατών μελών, οι οποίοι δεν λαμβάνουν δίπλωμα μηχανικού από Πολυτεχνική σχολή αλλά π.χ. από σχολή θετικών επιστημών, περιορίζει την πρόσβασή τους στο επάγγελμα μέσω αναγγελίας και είναι αντίθετη με το άρθρο 49 ΣΛΕΕ. Περαιτέρω, η διάταξη, ως έχει διατυπωθεί, φαίνεται να είναι αντίθετη και στο άρθρο 13 παρ. 1 του π.δ. 38/2010 «περί αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων και προσαρμογή στην οδηγία 2005/36/ΕΚ». Σύμφωνα με τη διάταξη, η αρμόδια εθνική αρχή παρέχει τη δυνατότητα ανάληψης του οικείου επαγγέλματος και άσκησής του στους αιτούντες που είναι κάτοχοι βεβαίωσης επάρκειας ή τίτλου εκπαίδευσης που απαιτείται από άλλο κράτος μέλος για την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος στο άλλο κράτος μέλος κατά τους ίδιους όρους που ισχύουν και για τους Έλληνες. Εν προκειμένω, οι κάτοχοι διπλώματος μηχανικού της αλλοδαπής από άλλη σχολή-μη πολυτεχνική, κατά το γράμμα του νόμου-, εξαιρούνται της αναγγελίας και απαιτείται να λάβουν την αντίστοιχη άδεια. Εξάλλου, δεν πιθανολογείται, ότι ο εν λόγω περιορισμός είναι πρόσφορος, αναγκαίος και αναλογικός των σκοπών που επιδιώκει ο ν. 3982/2011⁴⁰, καθώς, εφόσον ο νομοθέτης έκρινε ότι οι εν λόγω σκοποί διασφαλίζονται με τη διαδικασία της αναγγελίας από τους διπλωματούχους πολυτεχνικών σχολών, με τον ίδιο τρόπο διασφαλίζονται και από τους διπλωματούχους μηχανικούς ισότιμης σχολής της αλλοδαπής. Ως εκ τούτου επιβάλλεται, όχι μόνο η πρόσβαση στο επάγγελμα του μηχανικού από διπλωματούχους ισότιμων σχολών της αλλοδαπής αλλά και η επέκταση σε αυτούς του δικαιώματος αναγγελίας. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η προσθήκη στο άρθρο 3 παρ. 1 και παρ. 2 της φράσης «ή ισότιμης σχολής της αλλοδαπής» σε συνέχεια των φράσεων «Αν ο ενδιαφερόμενος [...] είναι Διπλωματούχος Μηχανικός Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής» και «Η κατά τα π.δ. [...] επεκτείνεται σε όλους τους Διπλωματούχους Μηχανικούς Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής [...]» αντίστοιχα.

³⁴ Π.Δ. 112/2012 (ΦΕΚ Α' 197/17/10/2012) «Καθορισμός ειδικοτήτων και βαθμίδων επαγγελματικών προσόντων για την επαγγελματική δραστηριότητα της κατασκευής, συντήρησης και επισκευής υδραυλικών εγκαταστάσεων και προϋποθέσεις για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής από φυσικά πρόσωπα».

³⁵ Π.Δ. 113/2012 (ΦΕΚ Α' 198 17.10.2012) «Καθορισμός ειδικοτήτων για την επαγγελματική δραστηριότητα του χειρισμού μηχανημάτων τεχνικών έργων, καθορισμός κριτηρίων για την κατάταξη των μηχανημάτων σε ειδικότητες και ομάδες, καθορισμός επαγγελματικών προσόντων και προϋποθέσεων για την άσκηση της επαγγελματικής αυτής δραστηριότητας από φυσικά πρόσωπα και άλλες ρυθμίσεις».

³⁶ Π.Δ. 114/2012 (ΦΕΚ Α' 199/17.10.2012) «Καθορισμός ειδικοτήτων και βαθμίδων επαγγελματικών προσόντων για την επαγγελματική δραστηριότητα της κατασκευής, συντήρησης, επισκευής και επιτήρησης της λειτουργίας των εγκαταστάσεων καύσης υγρών και αερίων καυσίμων για την παραγωγή ζεστού νερού, καθορισμός επαγγελματικών προσόντων και προϋποθέσεων για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής από φυσικά πρόσωπα και άλλες ρυθμίσεις».

³⁷ Π.Δ. 115/2012 (ΦΕΚ Α' 200/17/10/2012) «Καθορισμός ειδικοτήτων και βαθμίδων για τις επαγγελματικές δραστηριότητες: (α) της εκτέλεσης, συντήρησης, επισκευής και επιτήρησης της λειτουργίας μηχανολογικών εγκαταστάσεων σε βιομηχανίες και άλλες μονάδες, (β) του χειρισμού και της επιτήρησης ατμολεβητών και (γ) της εκτέλεσης τεχνικού έργου και της παροχής τεχνικής υπηρεσίας για εργασίες ηλεκτροσυγκόλλησης και οξυγονοκόλλησης, καθορισμός επαγγελματικών προσόντων και προϋποθέσεων για την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών από φυσικά πρόσωπα και άλλες ρυθμίσεις».

³⁸ Π.Δ. 1/2013 (ΦΕΚ Α' 3/08/01/2013) «Καθορισμός βαθμίδων επαγγελματικών προσόντων για την επαγγελματική δραστηριότητα της εκτέλεσης, συντήρησης, επισκευής και επιτήρησης της λειτουργίας ψυκτικών εγκαταστάσεων και προϋποθέσεις για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής από φυσικά πρόσωπα».

³⁹ Π.Δ. 108/2013 (ΦΕΚ Α' 141/12.6.2013) «Καθορισμός ειδικοτήτων και βαθμίδων επαγγελματικών προσόντων για την επαγγελματική δραστηριότητα της εκτέλεσης, συντήρησης, επισκευής και λειτουργίας ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και προϋποθέσεις για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής από φυσικά πρόσωπα».

⁴⁰ Όπως αυτοί περιγράφονται στην οικεία Αιτιολογική έκθεση.

32. Στα επόμενα εδάφια το άρθρο 3 ορίζει ότι «Η Επιτροπή Τεχνικών Επαγγελματιών του άρθρου 10⁴¹ μπορεί να θέτει περιορισμούς ως προς τη δυνατότητα άσκησης συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας με αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται κατόπιν σχετικής γνωμοδότησης του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας σε περιπτώσεις σύνθετων εγκαταστάσεων ή τεχνικών έργων ή τμημάτων αυτών. Η σχετική απόφαση της Επιτροπής προβλέπει και τις προϋποθέσεις απόκτησης άδειας για την άσκηση των ως άνω επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Κατά την πρώτη εφαρμογή της παρούσας, παρέχεται στο ΤΕΕ προθεσμία τριών μηνών, από της ισχύος του παρόντος νόμου, για την έκδοση σχετικής γνωμοδότησης και, περαιτέρω, προθεσμία δύο μηνών από τη λήψη της γνωμοδότησης, στην ανωτέρω Επιτροπή Τεχνικών Επαγγελματιών για αποδοχή ή μη της εν λόγω γνωμοδότησης[.....]. Ο ορισμός των σύνθετων εγκαταστάσεων εισάγεται για πρώτη φορά με το υπό εξέταση σχέδιο νόμου και έχει ως ακολούθως: «7. «Σύνθετη εγκατάσταση ή σύνθετο τεχνικό έργο»: είναι η εγκατάσταση ή το τεχνικό έργο (ή τμήμα αυτών) αναφορικά με το οποίο ανακύπτουν σύνθετα προβλήματα μηχανικής προς επίλυση τα οποία α) είτε δεν έχουν προφανή λύση, δηλαδή δεν μπορούν να επιλυθούν με ήδη αποδεκτές βέλτιστες πρακτικές ή ήδη εφαρμόζόμενες μεθοδολογίες ή διαδικασίες ή πρότυπα ποιότητας ή πρωτόκολλα ενεργειών ή συγκεκριμένους κώδικες, αλλά απαιτούν πρωτοτυπία στην ανάλυση, β) είτε, σύμφωνα με τις ισχύουσες ειδικές ρυθμιστικές διατάξεις, παρουσιάζουν ιδιαίτερη επικινδυνότητα για την ασφάλεια και το περιβάλλον».

33. Με την ανωτέρω εξουσιοδοτική διάταξη ο νομοθέτης μεταβιβάζει την αρμοδιότητά του προς θέσπιση κανόνων δικαίου στην εκτελεστική εξουσία. Πέραν της πιθανής αντίθεσης της παρεχόμενης εν προκειμένω νέας εξουσιοδότησης στην εκτελεστική εξουσία με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, διότι τούτη αφορά στη ρύθμιση της οργάνωσης και άσκησης ατομικού δικαιώματος και δη δραστηριότητας που ανάγεται στην οικονομική και επαγγελματική ελευθερία⁴², και του κινδύνου υιοθέτησης ρυθμίσεων που πιθανόν να έρχονται σε αντίθεση με όσα ορίζουν τα εκδοθέντα, βάσει των υφιστάμενων εξουσιοδοτικών διατάξεων του ν. 3982/2011⁴³, Προεδρικά διατάγματα, η εν λόγω διάταξη δύναται να οδηγήσει στην επαναεισαγωγή μη αναγκαίων και αναλογικών περιορισμών στην άσκηση των ρυθμιζόμενων επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, το στοιχείο β της παραγράφου 7 του άρθρου 2, όπως παρατίθεται ανωτέρω, πιθανολογείται

ότι παραπέμπει στις ρυθμίσεις που έχουν εκδοθεί βάσει του ν. 6422/1934 για την κατάταξη των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων (σε απλές και μη απλές)⁴⁴, οι οποίες απέβλεπαν μέσω της εν λόγω κατάταξης στην οριοθέτηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των μηχανικών του άρθρου 1 του ν. 6422/1934 σε σχέση με τους λοιπούς διπλωματούχους μηχανικούς. Ως εκ τούτου προτείνεται η διαγραφή του άρθρου 3 παρ. 1 υποπαράγραφος β του σχεδίου νόμου και η πρόβλεψη σχετικής εξουσιοδότησης προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Επιπροσθέτως, προτείνεται η τροποποίηση κατά τα ανωτέρω του στοιχείου β της παραγράφου 7 του υπό τροποποίηση άρθρου 2 του ν. 3982/2011, ώστε οι σύνθετες εγκαταστάσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερη επικινδυνότητα για την ασφάλεια και το περιβάλλον να προσδιορίζονται στη βάση αξιόπιστων και αναγνωρισμένων επιστημονικών μελετών. Κατ' επέκταση, προτείνεται η διαγραφή ή τροποποίηση και του άρθρου 6 του σχεδίου νόμου, σύμφωνα με το οποίο «Η ισχύς των νέων ρυθμίσεων που εισάγει το παραπάνω άρθρο 3 παρ. 1 του παρόντος στην παράγραφο 10 του άρθρου 5 του ν. 3982/2011, αρχίζει από την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής Τεχνικών Επαγγελματιών του άρθρου 10 του παραπάνω νόμου εντός των προβλεπόμενων στην εν λόγω παράγραφο προθεσμιών. Η άπρακτη πάροδος των παραπάνω προθεσμιών συνεπάγεται την αυτοδίκαιη έναρξη ισχύος των νέων ρυθμίσεων».

Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

34. Οι προτάσεις νόμου που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής Ανταγωνισμού αφορούν σε αποσπασματικές τροποποιήσεις/ρυθμίσεις του γενικότερου θεσμικού πλαισίου που διέπει τις επαγγελματικές δραστηριότητες των διπλωματούχων μηχανικών για τα ιδιωτικά τεχνικά έργα. Οι λοιπές διατάξεις των υπό τροποποίηση σχετικών νομοθετημάτων παραμένουν σε ισχύ και ενδεχομένως να περιλαμβάνουν περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις.

35. Κατά γενική ομολογία, τα επαγγελματικά δικαιώματα του κλάδου των διπλωματούχων μηχανικών, αλλά και γενικότερα των τεχνικών επαγγελματιών, σχετικά με τα ιδιωτικά τεχνικά έργα βασίζονται σε ένα μεγάλο αριθμό, ως επί το πλείστον παρωχημένων νομοθετημάτων, διαταγμάτων, εγκυκλίων και αποφάσεων, τα οποία, έχοντας ως αφετηρία τους νόμους 4663/1930 και 6422/1934, δεν ανταποκρίνονται πλέον στις σύγχρονες επιστημονικές κατευθύνσεις και επαγγελματικές εξειδικεύσεις των μηχανικών.

36. Επιπλέον, σημειώνεται ότι ο καθορισμός των επαγ-

⁴¹ Το άρθρο 10 του ν. 3982/2011 ορίζει ότι «1. Στη Γενική γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας συνιστάται Επιτροπή Τεχνικών Επαγγελματιών με αρμοδιότητα να εισηγείται στον Υπουργό σχετικά για την επίλυση σημαντικών θεμάτων που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή του παρόντος νόμου. 2. Η επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και αποτελείται από τον Γενικό γραμματέα Βιομηχανίας, ως Πρόεδρο, με αναπληρωτή τον Γενικό Διευθυντή Στήριξης Βιομηχανίας, τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Υποστήριξης Βιομηχανιών, έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, έναν εκπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, έναν εκπρόσωπο από την Περιφέρεια Αττικής και από έναν εκπρόσωπο του ΤΕΕ, της Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογικής Εκπαίδευσης Μηχανικών, του ΣΕΒ, της ΓΣΕΒΕΕ και της ΓΣΕΕ, ως μέλη. Στην Επιτροπή συμμετέχουν, επίσης, ως μέλη, κατά περίπτωση, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της Επιτροπής και εκπρόσωποι των οικείων επαγγελματικών ομοσπονδιών ή ενώσεων. Οι εκπρόσωποι των Υπουργείων, υπηρεσιών και φορέων, με τους αναπληρωτές τους υποδεικνύονται από τους οικείους φορείς. 3. Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, προκειμένου να ασκήσει τις προβλεπόμενες από τον παρόντα νόμο, αρμοδιότητες και να ανασκοπήσει την πρόοδο εφαρμογής του».

⁴² ΣτΕ 4167/2001, σκ. 3, ΣτΕ 3257/2004 7μ, σκ. 6, ΣτΕ 2272/2000, σκ. 6-7. Βλ. Κ. Χρυσόγονος, Συνταγματικό Δίκαιο, 2003, σελ. 358, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

⁴³ Βλ. π.χ. άρθρο 3 παρ.1 και 2, άρθρο 4 παρ. 4 και άρθρο 4Α παρ. 2 του ν. 3982/2011.

⁴⁴ Βλ. π.χ. το ΒΔ της 16/17-3-1950 «Περί διαιρέσεως, κατατάξεως και απογραφής των μηχανολογικών εγκαταστάσεων, περί αδειών εκπονήσεως μελετών μηχανολογικών εγκαταστάσεων, επιβλέψεως, εκτελέσεως και επιβλέψεως της λειτουργίας αυτών».

γελματικών δραστηριοτήτων των εκάστοτε ειδικοτήτων των μηχανικών στηρίζεται κυρίως σε εγκυκλίους⁴⁵, οι οποίες άλλοτε επεκτείνουν και άλλοτε περιορίζουν τα επαγγελματικά δικαιώματα που προβλέπονται από τους ανωτέρω νόμους. Οι εγκυκλίοι όμως δεν αποτελούν πηγή δικαίου, όπως είναι ο νόμος ή το Προεδρικό διάταγμα, ούτε έχουν κανονιστικό χαρακτήρα, αλλά ερμηνεύουν το νόμο για τους σκοπούς ορθής εφαρμογής του από τη διοίκηση. Στο βαθμό, επομένως, που με τις ερμηνευτικές εγκυκλίους εισάγονται αποκλειστικές ή κοινές δραστηριότητες υπέρ μιας ή περισσότερων κατηγοριών μηχανικών, χωρίς αυτές να θεσπίζονται με διάταξη νόμου, προκύπτουν κατ' αρχήν σημαντικά ζητήματα νομιμότητας⁴⁶.

37. Σε αυτό το νομοθετικό πλέγμα που διέπει τα ιδιωτικά τεχνικά έργα και τα επαγγέλματα των μηχανικών θίγονται, κυρίως, οι νέες επιστημονικές ειδικότητες διπλωματούχων μηχανικών των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Πολυτεχνείων, Πολυτεχνικών Σχολών και Πανεπιστημίων) της Ελλάδος και της αλλοδαπής. Το πρόβλημα προκύπτει από το γεγονός ότι ουδέποτε επικαιροποιήθηκε, ή/και κωδικοποιήθηκε, ουσιαστικά το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο ώστε να συμπεριληφθούν, ορθολογικά και αδιακρίτως, οι σύγχρονες επιστημονικές ειδικότητες στη διαδικασία απόκτησης επαγγελματικών δικαιωμάτων.

38. Αξιοσημείωτο είναι, ότι το υφιστάμενο νομοθετικό πλέγμα των επαγγελματικών δικαιωμάτων των μηχανικών διαχωρίζει τα τεχνικά έργα, και κατ' επέκταση τις ειδικότητες των μηχανικών, σε δύο γενικές κατηγορίες, ήτοι σε οικοδομικά έργα που αφορούν στις ειδικότητες των Πολιτικών Μηχανικών, Αρχιτεκτόνων και Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών (ν. 4663/1930) και σε ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις που αφορούν στις ειδικότητες των Ηλεκτρολόγων Μηχανικών, Μηχανολόγων Μηχανικών και Ναυπηγών Μηχανικών (ν. 6422/1934). Ο ν. 3982/2011 εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία αδειοδότησης και επαγγελματικής δραστηριοποίησης σε έργα ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων, ήτοι στην μια εκ των δύο κατηγοριών ιδιωτικών τεχνικών έργων, με κύρια αλλαγή την ενοποίηση της απονομής επαγγελματικών δικαιωμάτων των διπλωματούχων μηχανικών μελών του ΤΕΕ και των μηχανικών/τεχνικών/τεχνιτών, μη μελών του ΤΕΕ.

39. Ως αποτέλεσμα, όμως, του εκσυγχρονισμού που επήλθε με το ν. 3982/2011 στο πλαίσιο που διέπει τη δραστηριοποίηση στα έργα ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων του ν. 6422/1934, υπό το γενικότερο πρίσμα των επαγγελματικών δικαιωμάτων των διπλωματούχων μηχανικών μελών του ΤΕΕ σε ιδιωτικά τεχνικά έργα, διαπιστώνεται ότι οι δύο κατηγορίες ιδιωτικών τεχνικών έργων, ήτοι τα οικοδομικά και τα ηλεκτρομηχανολογικά, διέπονται πλέον από νομοθετικά πλαίσια διαφορετικής φιλοσοφίας και, ενδεχομένως, διαφορετικών ταχυτήτων, γεγονός που δύναται να δημιουργεί σύγχυση, ανασφάλεια δικαίου και ζητήματα διακρίσεων.

40. Επιπλέον, τονίζεται ότι ο νομοθέτης έχει ήδη υιοθετήσει ένα εντελώς διαφορετικό νομοθετικό πλαίσιο, τόσο σε σύλληψη όσο και σε φιλοσοφία, για την επαγγελματική δραστηριοποίηση των διπλωματούχων μηχανικών σε δημόσια τεχνικά έργα. Το εν λόγω πλαίσιο, όπως παρουσιάζεται συνοπτικά παρακάτω, στηρίζεται περισσότερο στην αναλυτική περιγραφή των απαιτούμενων δραστηριοτήτων και εργασιών των τεχνικών έργων, ορίζοντας, για παράδειγμα είκοσι οκτώ (28) διαφορετικές κατηγορίες μελετών και έργων, σε αντιδιαστολή με το νομοθετικό πλαίσιο των ιδιωτικών τεχνικών έργων που έχει ως αφετηρία τους τίτλους σπουδών των παραδοσιακών ειδικοτήτων διπλωματούχων μηχανικών και περιορίζει τα τεχνικά έργα μόνο στις κατηγορίες των οικοδομικών και των ηλεκτρομηχανολογικών. **Η εν λόγω διαφορά των νομοθετικών πλαισίων ιδιωτικών και δημόσιων τεχνικών έργων δημιουργεί, ουσιαστικά, περαιτέρω σύγχυση στην απονομή επαγγελματικών δικαιωμάτων στους διπλωματούχους μηχανικούς, αποκλεισμούς και διακρίσεις μεταξύ διαφορετικών ειδικοτήτων** και εντείνει την ανασφάλεια δικαίου στο εν λόγω ζήτημα.

41. Στο πλαίσιο της αναλυτικής αξιολόγησης που ακολουθεί σε σχέση με τους μηχανικούς του άρθρου 1 ν. 6422/1934, σημειώνεται εξ αρχής ότι το Π.Δ. 44/2009 θα μπορούσε να αποτελέσει τον «πλόδο» για την ρύθμιση όλων των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων στον κλάδο των μηχανικών, συμπεριλαμβανομένων και των ειδικοτήτων των μηχανικών του κατασκευαστικού κλάδου που προαναφέρθηκαν, καθώς θεσπίζει τις ποιοτικές προϋποθέσεις για την προστασία του επαγγελματικού τίτλου και περιγράφει γενικά, με βάση το γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους, τους τομείς απασχόλησής τους, χωρίς να θεσπίζει αποκλειστικές δραστηριότητες. Εφόσον συγκεκριμένες δραστηριότητες χρήζουν ειδικότερης ρυθμίσεως, από την πλευρά ανάθεσής τους σε συγκεκριμένους επαγγελματίες, για λόγους δημόσιας ασφάλειας και προστασίας του καταναλωτή, όπως τέτοιες είναι κατεξοχήν οι οικοδομικές εργασίες, η κατασκευή δημόσιων έργων, οι ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις, αυτές θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης άλλων νόμων, όπως τέτοιος για παράδειγμα είναι ο ν. 3982/2011⁴⁷.

42. Από την επισκόπηση του γενικού νομοθετικού πλαισίου των επαγγελματικών δικαιωμάτων των διπλωματούχων μηχανικών, αλλά κυρίως από τα Υπομνήματα των επιμέρους Συλλόγων Μηχανικών που στάλθηκαν, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού στο πλαίσιο της διαδικασίας παροχής στοιχείων του άρθρου 38 του ν. 3959/2011 κατά την επεξεργασία των νομοθετικών προτάσεων, προέκυψαν γενικότερα ζητήματα επαγγελματικών περιορισμών και άνισης μεταχείρισης μεταξύ διπλωματούχων μηχανικών διαφορετικών ειδικοτήτων, όσον αφορά τόσο στα ιδιωτικά όσο και στα δημόσια έργα. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα ακόλουθα:

⁴⁵ Για παράδειγμα, αν και ο ν. 4663/1930 περιορίζει τους αρχιτέκτονες στις αρχιτεκτονικές εργασίες, η εγκ. 51502/67 του Γραφείου της Πολεοδομίας Αθηνών, επικαλούμενη το ν. 4663/1930, τους αναθέτει την μελέτη και επίβλεψη στατικών εργασιών για όλες τις κατασκευές πλην ορισμένων ειδικών κατασκευών που προαναφέρθηκαν στο οικείο μέρος, για τις οποίες απαιτεί προσυπογραφή πολιτικού μηχανικού. Επιπλέον, η ίδια εγκύκλιος περιορίζει το δικαίωμα των τοπογράφων μηχανικών να αναλαμβάνουν αρχιτεκτονικές και οικοδομικές εργασίες για διώροφα κτίρια που προβλέπεται στο άρθρο 6 του ν. 4663/1930, εισάγοντας περισσότερες προϋποθέσεις, οι οποίες δεν προβλέπονται στη διάταξη του άρθρου 6 του νόμου αυτού.

⁴⁶ Βλ. την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων», σελ. 296.

⁴⁷ Βλ. την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων», σελ. 315.

Ι. Διακρίσεις μεταξύ ειδικοτήτων μηχανικών και περι-
ορισμοί κατά την εφαρμογή του υφιστάμενου πλαισίου

43. Στα Υπομνήματα των επιμέρους Συλλόγων Μη-
χανικών αναφέρονται αρκετά παραδείγματα περιπτώ-
σεων, στις οποίες πραγματοποιούνται διακρίσεις κατά
την απονομή επαγγελματικών δικαιωμάτων εις βάρος
συγκεκριμένων κατηγοριών μηχανικών, οι οποίες, όπως
υποστηρίζεται, διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα για
την απόκτησή τους. Ειδικότερα:

44. Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Μηχανικών Ορυκτών Πό-
ρων στο υπ' ημ. αρ. πρωτ. 25/03.01.2014 έγγραφο που
απέστειλε σε απάντηση της υπ' αρ. πρωτ. 10105/24.12.2013
επιστολής της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, ανα-
φέρει ότι, σε αντίθεση με σχετική γνωμοδότηση του
Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος (Επιστημονική
Επιτροπή Μεταλλειολόγων Μηχανικών), σύμφωνα με
την οποία οι Μηχανικοί Ορυκτών Πόρων έχουν κοινό
γνωστικό αντικείμενο και πλήρη αντιστοιχία με τους Μη-
χανικούς Μεταλλείων του ΕΜΠ, η αρμόδια επιτροπή του
Μητρώου Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ) εγγράφει
στην κύρια κατηγορία έργων «Βιομηχανικά - Ενεργει-
ακά έργα» τους Μηχανικούς Μεταλλείων (αποφοίτους
ΕΜΠ) αλλά όχι τους Μηχανικούς Ορυκτών Πόρων, τους
οποίους τους κατατάσσει μόνο σε εξειδικευμένες ερ-
γασίες. Αντίστοιχα ζητήματα αναφέρονται και κατά την
αξιολόγηση των επαγγελματικών ικανοτήτων από την
αρμόδια επιτροπή εγγραφής στο Μητρώο Μελετητών,
όπου οι Μηχανικοί Ορυκτών Πόρων δεν εγγράφονται,
προφανώς σε αντίθεση με τους Μηχανικούς Μεταλ-
λείων, στην Κατηγορία 21 (Γεωτεχνικές Μελέτες και
Έρευνες)⁴⁸.

45. Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Διπλωματούχων Μηχα-
νικών Περιβάλλοντος στο υπ' ημ. αρ. πρωτ. 22/03.01.2014
έγγραφο που απέστειλε σε απάντηση της υπ' αρ.
πρωτ. 10107/24.12.2013 επιστολής της Γενικής Διεύθυν-
σης Ανταγωνισμού αναφέρεται στην υπ' αρ. πρωτ. οικ.
68265/2.10.2000 Εγκύκλιο του Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
με θέμα «Ερμηνεία και εφαρμογή του Π.Δ. 265/1998: Συ-
μπλήρωση των διατάξεων του Π.Δ. 541/1978 (ΦΕΚ Α' 116)
«Περί Κατηγοριών Μελετών», στην οποία προβλέπεται
ότι η εγγραφή στην Κατηγορία 27 του Μητρώου Με-
λετητών, ήτοι στην κατηγορία των περιβαλλοντικών
μελετών, είναι αναγκαία προϋπόθεση για την εκπόνηση
περιβαλλοντικής μελέτης τόσο του δημόσιου όσο και
του ιδιωτικού τομέα⁴⁹. Παρεπόμενο αποτέλεσμα της εν
λόγω πρόβλεψης είναι ότι οι διπλωματούχοι Μηχανικοί
Περιβάλλοντος, ανεξαρτήτως της εξειδικευμένης εκ-
παίδευσής τους σε θέματα περιβαλλοντικών μελετών,
αδυνατούν να εκπονήσουν περιβαλλοντικές μελέτες,
ήτοι μελέτες στο αντικείμενο εξειδίκευσής τους, στον

ιδιωτικό τομέα για τα πρώτα τέσσερα (4) χρόνια από την
κτήση του διπλώματός τους, σύμφωνα με το άρθρο 39
παρ. 1 ν. 3316/2005⁵⁰. Το γεγονός αυτό, αφενός μεν δεν
ισχύει για καμία άλλη ειδικότητα διπλωματούχων μηχαν-
ικών, αφετέρου δε περιορίζει σημαντικά την ελεύθερη
άσκηση επαγγέλματος των Μηχανικών Περιβάλλοντος
και επηρεάζει τον ανταγωνισμό στην εν λόγω κατηγο-
ρία των ιδιωτικών περιβαλλοντικών μελετών, προστα-
τεύοντας ουσιαστικά τους ήδη δραστηριοποιούμενους,
ανεξαρτήτως ειδικότητας, επαγγελματίες.

46. Αντίστοιχα ζητήματα διακρίσεων μεταξύ «παραδο-
σιακών» και «νέων» ειδικοτήτων διπλωματούχων μηχανι-
κών αναφέρονται και στο υπ' ημ. αρ. πρωτ. 122/08.01.2014
έγγραφο του Πανελλήνιου Συλλόγου Μηχανικών Παρα-
γωγής και Διοίκησης, που απεστάλη σε απάντηση της
υπ' αρ. πρωτ. 10108/24.12.2013 επιστολής της Γενικής
Διεύθυνσης Ανταγωνισμού. Σύμφωνα με το εν λόγω
έγγραφο, ενώ οι Μηχανικοί Παραγωγής και Διοίκησης
ταυτίζονται επιστημονικά, σύμφωνα με σχετικές βεβαιώ-
σεις των ακαδημαϊκών Τμημάτων τους, με τους Μηχανο-
λόγους Μηχανικούς, και ειδικότερα με την κατεύθυνση
σπουδών «Μηχανικοί Παραγωγής» του Τμήματος Μηχα-
νολόγων Μηχανικών του ΕΜΠ, αντιμετωπίζουν συχνά
επαγγελματικές και αδειοδοτικές διακρίσεις, από τις
αρμόδιες διευθύνσεις και επιτροπές, που οφείλονται,
σύμφωνα με το έγγραφο, σε πλημμελή ερμηνεία του
υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου. Αντίστοιχα προβλήματα
αποκλεισμών και διακρίσεων αναφέρονται και από τον
Πανελλήνιο Σύλλογο Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροτα-
ξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στο υπ' ημ. αρ. πρωτ.
30/03.01.2014 έγγραφο που απέστειλε σε απάντηση της
υπ' αρ. πρωτ. 10106/24.12.2013 επιστολής της Γενικής
Διεύθυνσης Ανταγωνισμού.

47. Διακρίσεις και άνιση μεταχείριση όμως εντοπιζο-
νται και μεταξύ των «παραδοσιακών» ειδικοτήτων. Για
παράδειγμα, οι Αρχιτέκτονες και οι Πολιτικοί Μηχανικοί
λαμβάνουν γνώσεις γεωδαισίας κατά την εκπαίδευση
τους, όπως αντίστοιχα οι Αγρονόμοι Τοπογράφοι Μη-
χανικοί λαμβάνουν κάποιες γνώσεις στατικής. Γεγονός
όμως είναι ότι το γνωστικό αντικείμενο του Πολιτικού
Μηχανικού δεν καλύπτει το εύρος των γνώσεων του
Αγρονόμου Τοπογράφου Μηχανικού στη γεωδαισία
ώστε να δικαιολογείται το απεριορίστο δικαίωμα των
Πολιτικών Μηχανικών να αναλαμβάνουν τοπογραφικές
εργασίες, ενώ, την ίδια στιγμή, οι Αρχιτέκτονες δεν
έχουν κανένα δικαίωμα σε τοπογραφικές εργασίες
και το δικαίωμα των Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχα-
νικών σε στατικές εργασίες περιορίζεται ανάλογα με
την πολυπλοκότητα του οικοδομικού έργου (μέχρι δύο
ορόφους)⁵¹. Αντίστοιχα, οι Μηχανικοί Περιβάλλοντος⁵²

⁴⁸ Για τα Μητρώα Εμπειρίας Κατασκευαστών και Μελετητών, βλ. παρακάτω την ανάλυση των επαγγελματικών δικαιωμάτων σε δημόσια έργα.

⁴⁹ Ως αιτιολογικό της ρύθμισης αναφέρεται ότι: «...εφεξής τα διάφορα είδη περιβαλλοντικών μελετών δεν είναι δυνατόν να καταρτίζονται από
επιστημονικές ανεξαρτήτως ειδικότητας και λοιπών επιστημονικών εφοδίων, αλλά αντιθέτως, τίθενται σύνολο ορισμένων επιστημονικών προϋπο-
θέσεων και προσόντων που πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο των μελετητών ώστε να εξασφαλίζεται η επιστημονική επάρκεια, αρτιότητα
και εγκυρότητα αυτών».

⁵⁰ Νόμος 3316/2005 (ΦΕΚ Α' 42/22.2.2005) Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών
και άλλες διατάξεις, άρθ. 39 (Εγγραφή στα Μητρώα, Κατηγορίες, Πιστοποιητικά, Αρμόδια Αρχή) παρ. 1 σύμφωνα με την οποία «Στο Μητρώο
Μελετητών δικαιούνται να εγγραφούν φυσικά πρόσωπα, κάτοχοι τίτλου σπουδών ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος πανεπιστημιακού τομέα
της Ελλάδας ή ισότιμου της αλλοδαπής, που έχουν συμπληρώσει τετραετία από την απόκτηση της άδειας άσκησης επαγγέλματος, έχουν την
επαγγελματική τους εγκατάσταση στην Ελλάδα και δεν εμπίπτουν σε καμία από τις απαγορεύσεις της επόμενης παραγράφου. Με Προεδρικό
διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, καθορίζονται οι όροι και προϋπο-
θέσεις εγγραφής και κατάταξης στο Μητρώο Μελετητών των πτυχιούχων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του τεχνολογικού τομέα, εφόσον
το δικαίωμα εκπόνησης μελετών δημόσιων έργων περιλαμβάνεται μεταξύ των νόμιμων επαγγελματικών τους δικαιωμάτων».

⁵¹ Βλ. την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκε-
κριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών», σελ. 200.

⁵² Οι οποίοι εντάσσονται στο ΤΕΕ στη βασική ειδικότητα των Χημικών Μηχανικών ή των Πολιτικών Μηχανικών ανάλογα με το επιστημονικό
πεδίο της διπλωματικής εργασίας τους.

δεν αποκτούν κανένα δικαίωμα μελέτης, επίβλεψης ή κατασκευής οικοδομικών έργων (μέχρι δύο ορόφων) παρόλο που, όπως αναφέρουν στο υπ' ημ. αρ. πρωτ. 22/03.01.2014 έγγραφο του Συλλόγου τους, διδάσκονται τον ίδιο αριθμό σχετικών μαθημάτων με τους Αγρονόμους Τοπογράφους Μηχανικούς. Φαίνεται, δηλαδή, ότι η διαδικασία διαπίστωσης των επαγγελματικών προσόντων των μηχανικών δεν αντιμετωπίζεται ισότιμα για όλους τους διπλωματούχους μηχανικούς στη βάση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους αλλά βάσει του αποκτηθέντος τίτλου σπουδών.

48. Ο ν. 3982/2011, αλλά και οι υπό αξιολόγηση προτεινόμενες ρυθμίσεις, φέρεται να εστιάζουν και να αντιμετωπίζουν ενιαία τις ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις, δίδοντας, κατ' επέκταση, συναρμοδιότητα στις ειδικότητες των Μηχανολόγων Μηχανικών, Ηλεκτρολόγων Μηχανικών (και Ηλεκτρολόγων - Μηχανολόγων Μηχανικών) και Ναυπηγών Μηχανικών. Η ενιαία αυτή αντιμετώπιση πηγάζει από το άρθρο 1 του ν. 6422/1934. Αυτό το πρίσμα όμως δε φαίνεται να λαμβάνει υπόψη του τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και τις πολυποίκιλες και πολύπλοκες ανάγκες των σύγχρονων εγκαταστάσεων, τις νέες ειδικότερες κατευθύνσεις μηχανικών που έχουν δημιουργηθεί, καθώς και τις αλλαγές στα πρόγραμμα σπουδών των ως άνω παραδοσιακών ειδικοτήτων μηχανικών, τα οποία έχουν υποστεί ριζικές μεταβολές από το 1934 που υιοθετήθηκε η εν λόγω ενιαία προσέγγιση. Το γεγονός ότι πρόκειται για παρωχημένη νομοθεσία καταδεικνύεται και από το ότι η ειδικότητα του Ηλεκτρολόγου - Μηχανολόγου Μηχανικού που αναφέρεται στην ανωτέρω διάταξη του άρθρου 1 του ν. 6422/1934 δεν υφίσταται πλέον, καθώς η σχολή των Μηχανολόγων Μηχανικών διασπάσθηκε από την σχολή των Ηλεκτρολόγων Μηχανικών, η οποία μετονομάστηκε σε σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών. Η παροχή επομένως, ποιοτικότερων, αρτιότερων και πιο ανταγωνιστικών υπηρεσιών, καθώς και η διασφάλιση του καταναλωτή, ενδεχομένως προσκρούει στην ενιαία αντιμετώπιση όλων των εγκαταστάσεων ως ηλεκτρομηχανολογικών και στη συνακόλουθη συναρμοδιότητα της συγκεκριμένης ομάδας παραδοσιακών ειδικοτήτων μηχανικών.

II. Ειδικότερα θέματα και περιορισμοί στα επαγγελματικά δικαιώματα επί δημοσίων έργων

49. Οι διπλωματούχοι μηχανικοί που δραστηριοποιούνται σε δημόσια έργα πρέπει να εγγράφονται στο Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ) του άρθρου 107 του ν. 3669/2008⁵³ και σε κατηγορία έργου ανάλογη με την ειδικότητά τους⁵⁴. Εναλλακτικά μπορούν να εγγράφονται στο Μητρώο Μελετητών του ν. 3316/2005⁵⁵ και να λαμβάνουν πτυχίο μελετητή για μέγιστο αριθμό δύο κατηγοριών μελετών από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 2 του νόμου αυτού⁵⁶.

50. Οι ειδικότερες κατηγορίες μελετών του άρθρ. 2

του ν. 3316/2005 είναι οι ακόλουθες: 1) Χωροταξικές και ρυθμιστικές μελέτες, 2) Πολεοδομικές και ρυμοτομικές μελέτες, 3) Οικονομικές μελέτες, 4) Κοινωνικές μελέτες, 5) Μελέτες οργάνωσης και επιχειρησιακής έρευνας, 6) Αρχιτεκτονικές μελέτες κτιριακών έργων, 7) Ειδικές αρχιτεκτονικές μελέτες (διαμόρφωσης εσωτερικών και εξωτερικών χώρων, αποκατάστασης μνημείων, διατήρησης παραδοσιακών κτιρίων, οικισμών και τοπίου), 8) Στατικές μελέτες (μελέτες φερουσών κατασκευών κτιρίων και μεγάλων ή ειδικών τεχνικών έργων), 9) Μηχανολογικές, ηλεκτρολογικές και ηλεκτρονικές μελέτες, 10) Μελέτες συγκοινωνιακών έργων (οδών, σιδηροδρομικών γραμμών, μικρών τεχνικών έργων, έργων υποδομής αερολιμένων) και κυκλοφοριακές μελέτες, 11) Μελέτες λιμενικών έργων, 12) Μελέτες μεταφορικών μέσων (χερσαίων, πλωτών, εναέριων), 13) Μελέτες υδραυλικών έργων (εγγειοβελτιωτικών έργων, φραγμάτων, υδρεύσεων, αποχετεύσεων) και διαχείρισης υδατικών πόρων, 14) Ενεργειακές μελέτες (θερμοηλεκτρικές, υδροηλεκτρικές, πυρηνικές, ήπιων μορφών ενέργειας), 15) Βιομηχανικές μελέτες (προγραμματισμού, σχεδιασμού και λειτουργίας), 16) Μελέτες τοπογραφίας (γεωδαιτικές, φωτογραμμετρικές, χαρτογραφικές, κτηματογραφικές και τοπογραφικές), 17) Χημικές μελέτες και έρευνες, 18) Μελέτες Χημικής Μηχανικής και Χημικών Εγκαταστάσεων, 19) Μεταλλευτικές μελέτες και έρευνες, 20) Γεωλογικές, υδρογεωλογικές και γεωφυσικές μελέτες και έρευνες, 21) Γεωτεχνικές μελέτες και έρευνες, 22) Εδαφολογικές μελέτες και έρευνες, 23) Γεωργικές μελέτες (γεωργοοικονομικές, γεωργοτεχνικές εγγείων βελτιώσεων, γεωργοκτηνοτροφικού προγραμματισμού, γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων), 24) Δασικές μελέτες (διαχείρισης δασών και ορεινών βοσκοτόπων, δασοτεχνικής διευθέτησης ορεινών λεκανών χειμάρρων, αναδασώσεων, δασικών οδών, δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων και «κατάρτισης, συμπλήρωσης και διόρθωσης δασικών χαρτών»), 25) Μελέτες φυτοτεχνικής διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου και έργων πρασίνου, 26) Αλιευτικές μελέτες, 27) Περιβαλλοντικές μελέτες, 28) Μελέτες συστημάτων πληροφορικής και δικτύων⁵⁷.

51. Τονίζεται ότι η εγγραφή στο Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ) του άρθρου 107 του ν. 3669/2008 αποκλείει την εγγραφή των μηχανικών στο Μητρώο Μελετητών του άρθρου 39 του ν. 3316/2005. Επιπλέον, η εγγραφή στο Μητρώο Μελετητών του ν. 3316/2005 δύναται να γίνεται σε δύο μόνο κατηγορίες μελετών εκ των είκοσι οκτώ συνολικών κατηγοριών μελετών του νόμου αυτού. Οι ως άνω δύο ρυθμιστικές προβλέψεις επιβάλλουν συγκεκριμένους περιορισμούς στο σύνολο των επαγγελματιών που δύναται να δραστηριοποιηθούν στα δημόσια έργα.

52. Συγκεκριμένα, η μεν πρώτη διαχωρίζει αυστηρώς τους επαγγελματίες σε μελετητές και εργολήπτες, απο-

⁵³ Νόμος 3669/2008 «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημόσιων έργων» (ΦΕΚ Α' 116/18.6.2008).

⁵⁴ Άρθρ. 109 ν. 3669/2008.

⁵⁵ Νόμος 3316/2005 «Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 42/22.10.2005).

⁵⁶ Σημειώνεται ότι ούτε υπό το προγενέστερο καθεστώς του ν. 716/1977 ούτε υπό το νέο του ν. 3316/2005 έχει καθορισθεί σε ποιες ειδικότερες κατηγορίες μελετών κατατάσσονται οι πτυχιούχοι των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η κατάταξη αποφασίζεται από τον αρμόδιο υπουργό κατόπιν γνωμοδότησης της Γνωμοδοτικής Επιτροπής Μητρώου, σύμφωνα με τις εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις του ενδιαφερόμενου, όπως αποδεικνύονται από τον τίτλο και τον τομέα σπουδών του και την πιστοποιούμενη εμπειρία του.

⁵⁷ Βλ. και την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών», σελ. 65-67.

⁵⁷ Νόμος 3850/2010 «Κύρωση του Κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων» (ΦΕΚ Α' 84/2.6.2010).

κλείνοντας με αυτόν τον τρόπο κάθε πιθανό ανταγωνισμό μεταξύ των δύο αυτών ομάδων επαγγελματιών. Με άλλα λόγια, η εν λόγω ρύθμιση δημιουργεί τεχνητά δύο συγκεκριμένες γειτνιάζουσες υποαγορές, ήτοι τη διαγωνιστική αγορά των μελετών δημοσίων έργων και τη διαγωνιστική αγορά των κατασκευών δημοσίων έργων, αποκλείοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα επαφής, άρα και ανταγωνισμού, των συμμετεχόντων επαγγελματιών σε κάθε μία από αυτές τις υποαγορές.

53. Η δεύτερη ρυθμιστική πρόβλεψη έρχεται και εξειδικεύει τους μελετητές, ήτοι τους συμμετέχοντες στη διαγωνιστική υποαγορά των μελετών δημοσίων έργων, περιορίζοντάς τους αυστηρώς στην εκπόνηση μόνο δύο κατηγοριών μελετών. Αποτέλεσμα της εν λόγω ρύθμισης είναι η δημιουργία μικρότερων αριθμητικά ομάδων μελετητών σε κάθε μία εκ των είκοσι οκτώ προβλεπόμενων κατηγοριών και η θέσπιση στεγανών, στο μεταξύ των ομάδων ανταγωνισμό, στους σχετικούς διαγωνισμούς μελετών.

54. Στο πλαίσιο αυτό, οι σχετικές ρυθμιστικές προβλέψεις περί εναλλακτικής εγγραφής είτε στο ΜΕΚ είτε στο Μητρώο Μελετητών και περί της δυνατότητας εγγραφής μόνο σε δύο κατηγορίες του Μητρώου Μελετητών, δύναται να θεωρηθούν περιοριστικές ως προς την ελευθερία επαγγελματικής δραστηριοποίησης στις διαγωνιστικές διαδικασίες των δημοσίων έργων και βλαπτικές ως προς την ανάπτυξη ανταγωνισμού στις εν λόγω διαγωνιστικές διαδικασίες.

III. Διακρίσεις και περιορισμοί στην ανάληψη καθηκόντων τεχνικών ασφαλείας

55. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3850/2010⁵⁸, σκοπός των οποίων είναι η προαγωγή της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία, οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζομένους οφείλουν να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες τεχνικού ασφαλείας, ενώ οι επιχειρήσεις που απασχολούν 50 και άνω εργαζομένους έχουν την υποχρέωση να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες τεχνικού ασφαλείας και ιατρού εργασίας.

56. Αναφορικά με τα προσόντα του τεχνικού ασφαλείας, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3850/2010, ο τεχνικός ασφαλείας πρέπει να έχει τα παρακάτω προσόντα, ανάλογα με το είδος της επιχείρησης και τον αριθμό των εργαζομένων σε αυτή: α) πτυχίο πολυτεχνείου ή πολυτεχνικής σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) του εσωτερικού ή ισότιμων σχολών του εξωτερικού, που το αντικείμενο σπουδών έχει σχέση με τις εγκαταστάσεις και την παραγωγική διαδικασία και άδεια άσκησης επαγγέλματος, που χορηγείται από το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.), β) πτυχίο πανεπιστημιακής σχολής εσωτερικού ή ισότιμων σχολών του εξωτερικού, που το αντικείμενο σπουδών έχει σχέση με τις εγκαταστάσεις και την παραγωγική διαδικασία και άδεια άσκησης επαγγέλματος, όταν αυτή προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία, γ) πτυχίο Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) ή ισότιμων σχολών του εξωτερικού ή πτυχίο των πρώην σχολών υπομηχανικών και των Κέντρων Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Κ.Α.Τ.Ε.Ε.), δ) απολυτή-

ριο τεχνικού λυκείου ή μέσης τεχνικής σχολής ή άλλης αναγνωρισμένης τεχνικής επαγγελματικής σχολής του εσωτερικού ή ισότιμων σχολών του εξωτερικού ή άδεια άσκησης επαγγέλματος εμπειροτέχνη⁵⁹.

57. Όμως το άρθρο 13 του ίδιου νόμου, το οποίο ορίζει τις επιτρεπόμενες ειδικότητες των τεχνικών ασφαλείας κατά αντικείμενο οικονομικής δραστηριότητας των υπόχρεων για τη χρησιμοποίησή τους επιχειρήσεων, περιορίζει τους τεχνικούς ασφαλείας μεταξύ των ειδικοτήτων: 1) Πολιτικού Μηχανικού, 2) Αρχιτέκτονα Μηχανικού, 3) Μηχανολόγου Μηχανικού, 4) Ηλεκτρολόγου Μηχανικού, 5) Χημικού Μηχανικού και 6) Μηχανικού Μεταλλείων - Μεταλλουργού. Ως εκ τούτου αποκλείονται άμεσα από την παροχή υπηρεσιών Τεχνικού Ασφαλείας οι Αγρονόμοι Τοπογράφοι Μηχανικοί, οι Ναυπηγοί Μηχανικοί και οι Ηλεκτρονικοί Μηχανικοί, καθώς και όλες οι νέες ειδικότητες διπλωματούχων μηχανικών με παρεμφερή αλλά όχι όμοια πτυχία και τίτλους σπουδών, ήτοι, για παράδειγμα, οι Μηχανικοί Ορυκτών Πόρων, οι Μηχανικοί Παραγωγής και Διοίκησης, οι Μηχανικοί Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων, οι Μηχανικοί Περιβάλλοντος κτλ.

58. Σημειωτέο είναι ότι μεταξύ των επιτρεπόμενων ειδικοτήτων τεχνικών ασφαλείας του άρθρου 13 του ν. 3850/2010 περιλαμβάνονται παρεμφερείς ειδικότητες πτυχιούχων ΑΤΕΙ, όπως για παράδειγμα πτυχιούχοι τμημάτων ενεργειακής τεχνικής και πτυχιούχοι τμημάτων ναυπηγικής, ενώ αποκλείονται ειδικότητες διπλωματούχων μηχανικών μελών του ΤΕΕ. Επιπλέον, στον εν λόγω νόμο (κατηγορία 19 του πίνακα εξειδίκευσης επιτρεπόμενων ειδικοτήτων τεχνικών ασφαλείας του άρθρου 13) ορίζεται ότι, στα Δημόσια Έργα, τεχνικοί ασφαλείας δύναται να είναι οι Πολιτικοί Μηχανικοί και οι Αρχιτέκτονες καθώς και οι πτυχιούχοι ΑΤΕΙ τμημάτων Πολιτικών Έργων Υποδομής και Πολιτικών Δομικών Έργων, απαίτηση που έρχεται σε αντίφαση με το γεγονός ότι πλήθος άλλων ειδικοτήτων διπλωματούχων μηχανικών δύναται να αναλάβει την υλοποίηση δημοσίων έργων, με βάση την κείμενη νομοθεσία. Στην ουσία, ενώ στη σχετική νομοθεσία κατασκευής δημοσίων έργων⁶⁰ αναγνωρίζεται η δυνατότητα ανάληψης της γενικότερης ευθύνης υλοποίησης ενός δημόσιου έργου σε πλήθος διαφορετικών ειδικοτήτων μηχανικών, στη σχετική νομοθεσία παροχής υπηρεσιών τεχνικών ασφαλείας περιορίζεται η δυνατότητα σε δύο μόνο ειδικότητες διπλωματούχων μηχανικών.

59. Ως εκ τούτου, οι ρυθμιστικές προβλέψεις για την παροχή υπηρεσιών τεχνικών ασφαλείας δημιουργούν καταστάσεις άνισης και διακριτικής μεταχείρισης τόσο μεταξύ των διπλωματούχων μηχανικών μελών του ΤΕΕ (π.χ. Μηχανικοί Μεταλλείων - Μεταλλουργοί και Μηχανικοί Ορυκτών Πόρων) όσο και μεταξύ διπλωματούχων μηχανικών μελών του ΤΕΕ και αποφοίτων άλλων ανωτάτων σχολών σχετικών ειδικοτήτων (π.χ. Ναυπηγοί Μηχανικοί με πτυχιούχους ΑΤΕΙ τμημάτων ναυπηγικής και Μηχανικοί Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων με πτυχιούχους τμημάτων ΑΤΕΙ ενεργειακής τεχνικής).

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

60. Η συνύπαρξη εντελώς διαφορετικών νομοθετικών πλαισίων όπως ο ν. 4663/1930 και οι, υπό εξέταση,

⁵⁸ Βλ. και την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών», σελ. 67.

⁵⁹ Νόμος 3669/2008 «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων» (ΦΕΚ Α' 116/ 18.6.2008).

⁶⁰ Βλ. σχετικά την με ημ. αριθμ. πρωτ. 417/16.01.2014 Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών», σελ. 311.

προτεινόμενες νομοθετικές προτάσεις του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, που ρυθμίζουν τα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών στα ιδιωτικά οικοδομικά έργα, οι νόμοι 6422/1934 και 3982/2011 και οι υπό εξέταση προτεινόμενες νομοθετικές προτάσεις του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας που ρυθμίζουν τα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών στα ιδιωτικά ηλεκτρομηχανολογικά έργα, και οι νόμοι 3316/2005 και 3669/2008 που ρυθμίζουν τα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών στα δημόσια έργα, προκαλούν σημαντική σύγχυση και δεν προάγουν την ασφάλεια δικαίου.

61. Σε αυτό το πλαίσιο, τονίζεται ότι η ασάφεια του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τη μελέτη, κατασκευή και επίβλεψη έργων και εγκαταστάσεων και των επιστημονικών και επαγγελματικών προσόντων που απαιτούνται για την ανάληψη των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη για τη υγεία και ασφάλεια των πολιτών.

62. Για τους λόγους αυτούς, είναι αναγκαία η κατάρτιση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και όλων των σχετικών εγκυκλίων και η έκδοση ενός νέου και σύγχρονου (ανεξάρτητα από την καθ' ύλην αρμοδιότητα εκάστου Υπουργείου), νομοθετήματος, το οποίο θα καθορίζει τις προϋποθέσεις για την απόκτηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων όλων των ειδικοτήτων των διπλωματούχων μηχανικών. Με αυτόν τον τρόπο θα αντιμετωπισθούν τα ζητήματα νομιμότητας των εγκυκλίων και θα αρθούν οι υπάρχουσες αντιφάσεις, αφενός μέσω του καθορισμού των ποιοτικών προσόντων που απαιτούνται για την απόκτηση του κάθε τίτλου (ακαδημαϊκοί τίτλοι, εμπειρία, εγγραφή σε επιμελητήριο κλπ.), και της περιγραφής του αντικείμενου με βάση το γνωστικό αντικείμενο σπουδών της κάθε ειδικότητας και αφετέρου του καθορισμού των ελαχίστων απαιτούμενων δραστηριοτήτων και εργασιών ανά τεχνικό έργο, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το δημόσιο συμφέρον⁶¹.

63. Το ρυθμιστικό πλαίσιο θα μπορούσε να συμπληρωθεί με κανόνες δεοντολογίας και ευθύνης, όπως αναφέρεται στη Μελέτη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δ. Αυγητίδη με τίτλο «Αποκλειστικές δραστηριότητες συγκεκριμένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών»⁶², κατά το πρότυπο των αντίστοιχων νόμων που ισχύουν σε άλλες χώρες (βλ. Γερμανία και Γαλλία), οι οποίοι θα στοχεύουν στην αυτορρύθμιση του επαγγέλματος των μηχανικών με σκοπό την παροχή αρτιότερων υπηρεσιών προς όφελος του καταναλωτή και της δημόσιας ασφάλειας, χωρίς να εισάγουν περιορισμούς στην πρόσβαση στο επάγγελμα, στις υπηρεσίες και στον ανταγωνισμό, πλην των προβλέψεων για τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα, όπως αυτά υποδεικνύονται από τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης.

64. Επισημαίνεται, ότι η απαραίτητη τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, τόσο των ιδιωτικών όσο και των δημοσίων έργων, οφείλει να προσδιορίζει με σαφήνεια τις κοινές, και όπου απαιτείται τις αποκλειστικές, επαγγελματικές δραστηριότητες για το σύνολο των ειδικοτήτων διπλωματούχων μηχανικών στο πλαίσιο μελέτης, κατασκευής και επίβλεψης των τεχνικών έργων, με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.

65. Τέλος, η πλήρης αναμόρφωση του πλαισίου των τεχνικών επαγγελματιών απαιτεί ενδελεχή μελέτη όλων 1 των συναφών ζητημάτων, η οποία δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας Γνωμοδότησης και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνει χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή όλων των επαγγελματιών του τεχνικού κλάδου, των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και των εμπλεκόμενων φορέων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Α. Επί των συγκεκριμένων σχεδίων νόμων:

1. Ειδικώς ως προς τις προτεινόμενες τροποποιήσεις του ν. 4663/1930 περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, του αρχιτέκτονα και του τοπογράφου, προτείνονται:

(α) Η πλήρης αναμόρφωση του ν. 4663/1930 κατά τα πρότυπα του Π.Δ. 44/2009 και του ν. 3982/2011, ώστε η πρόσβαση στο επάγγελμα και η άσκηση των ως άνω ειδικοτήτων, καθώς και η περαιτέρω αντιστοίχισή τους με εξειδικευμένες - κοινές ή, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο και αναλογικό με γνώμονα υπέρτερο λόγο δημοσίου συμφέροντος, αποκλειστικές - αρμοδιότητες, να προσδιορισθεί βάσει αντικειμενικών κριτηρίων κατόπιν αξιολόγησης του γνωστικού αντικείμενου που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής (και όχι μέσω παραπομπής σε μεμονωμένους ακαδημαϊκούς τίτλους).

(β) Η υιοθέτηση στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου μιας γενικότερης διατύπωσης των άρθρων 1 περ. Α, 2 περ. Α, 3 περ. Α και 4, η οποία να περιλαμβάνει όλα τα Πολυτεχνεία της χώρας (υπάρχοντα και μελλοντικά), ήτοι ενδεικτικά «στους κατόχους διπλώματος [...] των Πολυτεχνείων και των Πολυτεχνικών Σχολών των ΑΕΙ της ημεδαπής [...]», και

(γ) Η διαγραφή του όρου «Πολυτεχνικών» στη φράση «ισοδύναμων [Πολυτεχνικών] σχολών της αλλοδαπής» των άρθρων 1 περ. Α, 2 περ. Α, 3 περ. Α.φ

2. Ειδικώς, ως προς τις προτεινόμενες τροποποιήσεις του ν. 3982/2011 περί απλοποίησης της αδειοδότησης τεχνικών δραστηριοτήτων, προτείνονται:

(α) Ο ορισμός και η εξειδίκευση στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου του όρου «ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές μελέτες».

(β) Η διερεύνηση της δυνατότητας επαναδιατύπωσης της προτεινόμενης παραγράφου 10 του άρθρου 5, ώστε να προβλέπεται αντιστοίχιση της άσκησης των επαγγελματικών δραστηριοτήτων της παραγράφου 4 του άρθρου 2 με το γνωστικό αντικείμενο σπουδών, και όχι με τον τίτλο σπουδών.

(γ) Η προσθήκη στο άρθρο 3 παρ. 1 και παρ. 2 της φράσης «ή ισότιμης σχολής της αλλοδαπής» σε συνέχεια των φράσεων «Αν ο ενδιαφερόμενος [...] είναι Διπλωματούχος Μηχανικός Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής» και «Η κατά τα π.δ. [...] επεκτείνεται σε όλους τους Διπλωματούχους Μηχανικούς Ανώτατης Πολυτεχνικής Σχολής [...]» αντίστοιχα.

(δ) Η διαγραφή του άρθρου 3 παρ. 1 υποπαραγράφος β και η πρόβλεψη σχετικής εξουσιοδότησης προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και συνακόλουθα διαγραφή ή τροποποίηση του άρθρου 6.

(ε) Η τροποποίηση του στοιχείου β της παραγράφου 7 του υπό τροποποίηση άρθρου 2 του ν. 3982/2011 από το άρθρο 1, ώστε οι σύνθετες εγκαταστάσεις που παρου-

⁶¹ Ο.π., σελ. 311.

⁶² Ο.π., σελ. 312.

σιάζουν ιδιαίτερη επικινδυνότητα για την ασφάλεια και το περιβάλλον να προσδιορίζονται στη βάση αξιόπιστων και αναγνωρισμένων επιστημονικών μελετών.

Σε κάθε περίπτωση,

(στ) Ο χωρίς διακρίσεις και στη βάση του γνωστικού αντικείμενου που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής προσδιορισμός μέσω των Προεδρικών διαταγμάτων της παραγράφου 2 του άρθρου 4Α των αντικειμενικά διαπιστούμενων προϋποθέσεων για την άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των περιπτώσεων α), β), δ) και η) της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 3982/2011.

Β. Επί των γενικότερων θεμάτων:

Πέραν των ειδικών ρυθμίσεων που ανακύπτουν με βάση τα διαβιβασθέντα σχέδια νόμου, προκρίνεται η ριζική αναθεώρηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με την έκδοση ενός νέου νόμου που θα άρει τις υφιστάμενες αντινομίες και ασάφειες, κατά τρόπο ενιαίο και συστηματικό για όλα τα δημόσια και ιδιωτικά έργα (ανεξάρτητα από την καθ' ύλην αρμοδιότητα εκάστου Υπουργείου), ο οποίος θα περιγράφει τις κοινές (και, όπου κριθεί αναγκαίο και αναλογικό με γνώμονα υπέρτερο λόγο δημοσίου συμφέροντος, τις αποκλειστικές) επαγγελματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο

της μελέτης, κατασκευής και επίβλεψης των έργων, και ο οποίος θα προσδιορίζει αντικειμενικά κριτήρια για την πρόσβαση και άσκηση αυτών με βάση το γνωστικό αντικείμενο που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής (χωρίς αναφορά σε μεμονωμένους ακαδημαϊκούς τίτλους που ενδέχεται να ενέχει διακριτική μεταχείριση). Στο ίδιο πλαίσιο, προτείνεται η ενοποίηση των διαφορετικών μητρώων βάσει αντικειμενικών κριτηρίων κατόπιν αξιολόγησης του γνωστικού αντικείμενου που αντιστοιχεί σε επιμέρους πτυχές της μηχανικής, με παράλληλη κατάργηση των υφιστάμενων περιορισμών που αφορούν στην εγγραφή σε μεμονωμένα μόνο μητρώα ή/και στην εγγραφή σε μέγιστο επιτρεπόμενο αριθμό υποκατηγοριών εντός του ίδιου μητρώου (δεδομένου ότι οι εν λόγω περιορισμοί είναι υπέρμετρα περιοριστικοί της επαγγελματικής ελευθερίας και στρεβλώνουν την αποτελεσματική λειτουργία του ανταγωνισμού, ιδίως στην αγορά των διαγωνιστικών διαδικασιών για δημόσια έργα).

Η γνωμοδότηση εκδόθηκε την 23^η Ιανουαρίου 2014.

Η γνωμοδότηση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ****ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ****Σε έντυπη μορφή:**

- Για τα Φ.Ε.Κ. από 1 έως 16 σελίδες σε 1 € προσαυξανόμενη κατά 0,20 € για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο ή μέρος αυτού.
- Για τα φωτοαντίγραφα Φ.Ε.Κ. σε 0,15 € ανά σελίδα.

Σε μορφή DVD/CD:

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση	Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α'	150 €	40 €	15 €	Α.Α.Π.	110 €	30 €	-
Β'	300 €	80 €	30 €	Ε.Β.Ι.	100 €	-	-
Γ'	50 €	-	-	Α.Ε.Δ.	5 €	-	-
Υ.Ο.Δ.Δ.	50 €	-	-	Δ.Δ.Σ.	200 €	-	20 €
Δ'	110 €	30 €	-	Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	-	-	100 €

- Η τιμή πώλησης μεμονωμένων Φ.Ε.Κ. σε μορφή cd-rom από εκείνα που διατίθενται σε ψηφιακή μορφή και μέχρι 100 σελίδες, σε 5 € προσαυξανόμενη κατά 1 € ανά 50 σελίδες.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Έντυπη μορφή	Τεύχος	Έντυπη μορφή	Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α'	225 €	Δ'	160 €	Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	2.250 €
Β'	320 €	Α.Α.Π.	160 €	Δ.Δ.Σ.	225 €
Γ'	65 €	Ε.Β.Ι.	65 €	Α.Σ.Ε.Π.	70 €
Υ.Ο.Δ.Δ.	65 €	Α.Ε.Δ.	10 €	Ο.Π.Κ.	-

- Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. (έντυπη μορφή) θα αποστέλλεται σε συνδρομητές ταχυδρομικά, με την επιβάρυνση των 70 €, ποσό το οποίο αφορά τα ταχυδρομικά έξοδα.

- Η καταβολή γίνεται σε όλες τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.). Το πρωτότυπο διπλότυπο (έγγραφο αριθμ. πρωτ. 9067/28.2.2005 2η Υπηρεσία Επιτρόπου Ελεγκτικού Συνεδρίου) με φροντίδα των ενδιαφερομένων, πρέπει να αποστέλλεται ή να κατατίθεται στο Εθνικό Τυπογραφείο (Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα).
- Σημειώνεται ότι φωτοαντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές Επιταγές για την εξόφληση της συνδρομής, δεν γίνονται δεκτά και θα επιστρέφονται.
- Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα μέλη της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερησίου Τύπου Αθηνών και Επαρχίας, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, η Ε.Σ.Η.Ε.Α, τα τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα και οι τριτοβάθμιες επαγγελματικές ενώσεις δικαιούνται έκπτωσης πενήντα τοις εκατό (50%) επί της ετήσιας συνδρομής.
- Το ποσό υπέρ Τ.Α.Π.Ε.Τ. (5% επί του ποσού συνδρομής), καταβάλλεται ολόκληρο (Κ.Α.Ε. 3512) και υπολογίζεται πριν την έκπτωση.
- Στην Ταχυδρομική συνδρομή του τεύχους Α.Σ.Ε.Π. δεν γίνεται έκπτωση.

Πληροφορίες για δημοσιεύματα που καταχωρίζονται στα Φ.Ε.Κ. στο τηλ.: 210 5279000.

Φωτοαντίγραφα παλαιών Φ.Ε.Κ.: τηλ.: 210 8220885.

Τα φύλλα όλων των τευχών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως διατίθενται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου (www.et.gr)

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: <http://www.et.gr> - e-mail: webmaster.et@et.gr

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΠΟ 08:00 ΜΕΧΡΙ 13:30



* 0 2 0 0 1 7 6 3 0 0 1 1 4 0 0 1 6 *

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004